

DIVERSITY

ZAČLEŇOVANIE ROZMANITOSTI VO VSRD E-KNIHA INŠPIRATÍVNEJ PRAXE

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Diversity + | 2020-1-IT02-KA201-078997
Spolufinancováno z programu Evropské unie Erasmus+
Datum zveřejnění: červenec-srpen 2021

OBSAH

Úvod

- Zhrnutie výskumu prístupov k začleňovaniu rozmanitosti, spoločné črty, rozdiely, potreby a oblasti inovácií zistené naprieč Európou 5
- Zistenia z výskumu v partnerských krajinách 6
- Ciele E-knihy 8

Stav iniciatív v oblasti rozmanitosti v partnerských krajinách projektu: Bulharsko, Česká Republika, Taliansko, Slovensko, Holandsko a Spojené Kráľovstvo: zhrnutie 11

BULHARSKO 12

- Kľúčové skutočnosti 12
- Hlavné výzvy v oblasti začleňovania rozmanitosti vo VSRD 13
- SWOT analýza začlenenia rozmanitosti vo VSRD na národnej úrovni 15

ČESKÁ REPUBLIKA 16

- Kľúčové skutočnosti 16
- Hlavné výzvy v oblasti začleňovania rozmanitosti vo VSRD 17
- SWOT analýza začlenenia rozmanitosti vo VSRD na národnej úrovni 19

HOLANDSKO 20

- Kľúčové skutočnosti 20
- Hlavné výzvy v oblasti začleňovania rozmanitosti vo VSRD 21
- SWOT analýza začlenenia rozmanitosti vo VSRD na národnej úrovni 24

SLOVENSKO 25

- Kľúčové skutočnosti 25
- Hlavné výzvy v oblasti začleňovania rozmanitosti vo VSRD 26
- SWOT analýza začlenenia rozmanitosti vo VSRD na národnej úrovni 28

SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO 29

- Kľúčové skutočnosti 29
- Hlavné výzvy v oblasti začleňovania rozmanitosti vo VSRD 30
- SWOT analýza začlenenia rozmanitosti vo VSRD na národnej úrovni 31

TALIANSKO 32

- Kľúčové skutočnosti 32
- Hlavné výzvy v oblasti začleňovania rozmanitosti vo VSRD 33
- SWOT analýza začlenenia rozmanitosti vo VSRD na národnej úrovni 35

Inšpiratívna prax z partnerských krajín projektu

36

BULHARSKO

37

- Multisenzorická záhrada Nadácie Karin Dom 38
- Národný projekt aktívna inklúzia v predškolskom vzdelávaní 41
- Integrácia rómskych detí 43
- Inkluzívne predškolské vzdelávanie a starostlivosť o deti so špeciálnymi potrebami 44
- Podpora prístupu prostredníctvom zrušenia daní 45
- Model predškolskej integrácie detí so špeciálnymi potrebami 47

ČESKÁ REPUBLIKA

48

- Adaptačné dni 49
- MŠ Sluníčko - Bezpečnosť a rast pre všetky deti 51
- Metodika Dobrý štart 53

HOLANDSKO

55

- Školy priateľské k jazykom 56
- KindeRdam - Budovanie demokratickej spoločnosti 58
- Zaanstad, prvá jazykovo priateľská obec v Holandsku 60
- Ludens day care center 62

SLOVENSKO

64

- Hračkou k inklúzii 65
- Aflatot 67
- Detstvo deťom 69

SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO

72

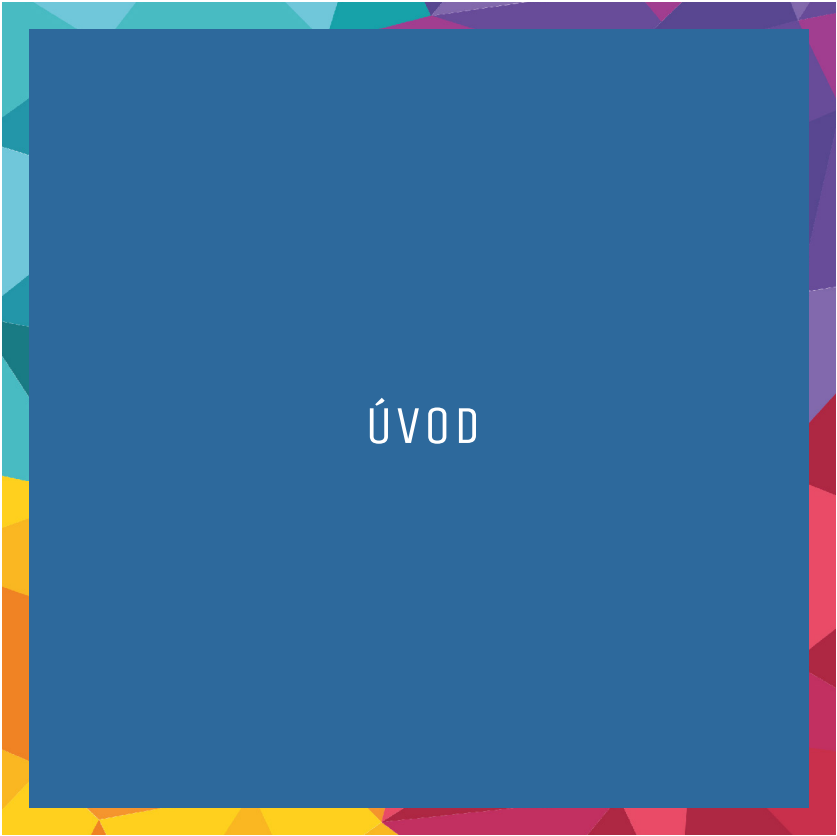
- Men In The Early Years 73
- Rights Respecting Schools 76
- Schools OUT UK 78

TALIANSKO

80

- Sociálny klub Prima Infanzia 81
- S.P.E.R.A. PROJECT – Otvorené vzdelávacie a rekreačné priestory 83
- Artludik 85
- Libelà 87
- Associazione Genitori Scuola "Di Donato" 89
- Bambini: dalla periferia al centro 91

	Inšpiratívna prax z iných krajín Európy	93
	BELGICKO	94
	▪ Elmer, Brusel - Open Doors and Open Minds	95
	▪ Pracovníci na podporu rodiny	98
	▪ Susedstvá ako zrkadlá na vytváranie služieb podporujúcich rozmanitosť	101
	CHORVÁTSKO	104
	▪ Odborné vzdelávacie komunity pre kvalitu a rozmanitosť	105
	▪ Hladký prechod rómskych detí do základnej školy	108
	NEMECKO	111
	▪ Preklenutie rozmanitosti: Program pre deti v ranom veku	112
	PORTUGALSKO	115
	▪ Emo Action Project	116
	SLOVINSKO	118
	▪ Verejná MŠ Ringeraja	119

ÚVOD

ZHRNUTIE VÝSKUMU PRÍSTUPOV K ZAČLEŇOVANIU ROZMANITOSTI, SPOLOČNÉ ČRTY, ROZDIELY, POTREBY A OBLASTI INOVÁCIÍ ZISTENÉ NAPRIEČ EURÓPOU.

Správa Eurydice, ktorú Európska komisia vydala v roku 2019¹ upozorňuje na to, že jedným z hlavných záujmov rozhodovacích orgánov Európskej únie v súvislosti s rozvojom politik pre malé deti a ich rodiny je zabezpečenie prístupu k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve (VSRD). "Právo na dostupné a kvalitné predškolské vzdelávanie a starostlivosť" pre všetky deti je zakotvené v Európskom pilieri sociálnych práv, pričom sa zdôrazňuje skutočnosť, že "na deti zo znevýhodneného prostredia by sa mali zameriavať osobitné opatrenia s cieľom pomôcť im zlepšiť ich šance na lepší život".

Okrem toho sa v Rámci kvality EÚ pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve uvádza, že "prístup ku kvalitným službám pre všetky deti prispieva k ich zdravému vývinu a úspechom vo vzdelávaní" tým, že zároveň pomáha "znižovať sociálne nerovnosti a znižuje rozdiely v kompetenciách medzi deťmi z rôznych sociálno-ekonomických prostredí". Spravidlivý prístup je tiež nevyhnutný na zabezpečenie toho, aby mali rodičia, a najmä ženy možnosť flexibilne sa (re)integrovat' na trh práce". V odporúčaní Európskej Rady o vysokokvalitných systémoch vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve sa preto členské štáty EÚ vyzývajú, aby zabezpečili "prístupnosť, cenovú dostupnosť a inkluzívnosť"² služieb VSRD.

Podľa analýzy inkluzívneho vzdelávania v ranom detstve z roku 2017, ktorú vypracovala Európska agentúra pre špeciálne potreby a inkluzívne vzdelávanie, "každé štvrté dieťa vo veku do šiestich rokov v Európe je ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením".³ Práve deti zo znevýhodneného prostredia potrebujú pre svoj rozvoj vo vzdelávaní najväčšiu podporu, keďže miera ich účasti na predškolskom vzdelávaní a výchove je v celej Európe nižšia.

1 European Commission/EACEA/Eurydice, 2019. Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe – 2019 Edition. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

2 Part of the Council Recommendation of 22 May 2019 on High Quality Early Childhood Education and Care Systems (OJ C 189, 5.6.2019).

3 F. Bellour, P. Bartolo, M. Kyriazopoulou (2017) European Agency for Special Needs and Inclusive Education. Inclusive Early Childhood Education: Literature Review. Odense, Denmark.

Európska komisia zdôraznila skutočnosť, že "riešenie znevýhodnenia v ranom veku je dôležitou súčasťou zvyšovania úsilia o riešenie chudoby a sociálneho vylúčenia". Zvýšenie nízkej miery ich zapojenia a poskytovanie vysokokvalitného predškolského vzdelávania a starostlivosti deťom z rizikových skupín, ako sú deti so sociálno-ekonomickými problémami, deti z prostredia migrantov, rómske deti, alebo deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vrátane detí so zdravotným postihnutím, je v súčasnosti jednou z hlavných priorít politik EÚ v oblasti vzdelávania. Od roku 2011 ministri školstva EÚ upozorňujú na skutočnosť, že VSRD môžu vytvoriť predpoklady na včasné odhalenie ťažkostí v učení u detí, a tým zabezpečiť ich rýchlejšiu integráciu do bežných škôl. Vylúčenie je mimoriadne závažné aj v prípade rómskych detí, ktoré sa naprieč Európou spravidla zúčastňujú na predškolskej výchove a vzdelávaní v podstatne nižšej miere. Prioritou členských štátov EÚ je aj hľadanie vhodných spôsobov integrácie týchto detí do hlavného prúdu vzdelávania. VSRD môže pripraviť cestu a pomôcť prekonať znevýhodnenie vo vzdelávaní, ktorému čelia rómske deti.

Hoci v posledných rokoch význam predškolského vzdelávania a starostlivosti, ktoré sa považuje za "základ vzdelávania a rozvoja detí"⁴, v celej Európe rastie, stále existujú problémy, ktoré je potrebné riešiť.

Medzi tieto problémy patria:

- Medzi členskými štátmi existujú veľké rozdiely v spôsobe implementácie opatrení pre znevýhodnené deti, ako sú deti so zdravotným postihnutím, deti z prostredia migrantov alebo etnických menšín.
- VSRD sa často pokladá za nástroj na podporu zamestnanosti žien; keď sa však do VSRD zapájajú prednostne deti pracujúcich rodičov, deti z rodín nezamestnaných rodičov sú diskriminované.
- VSRD pre najmladšie deti sú menej dostupné, a preto sú na ne dlhšie zoznamy čakateľov, pretože toto vzdelávanie je určené v prvom rade pre predškolákov a staršie deti.
- VSRD pre najmenšie deti sa nepovažuje za plnohodnotné vzdelávacie prostredie, a preto sú zamestnanci v tejto oblasti menej kvalifikovaní a ich pracovné podmienky sú v porovnaní so zamestnancami materských škôl horšie.

4 European Commission/EACEA/Eurydice, 2019. Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe – 2019 Edition. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Hlavnou prekážkou prístupu zraniteľných skupín ku kvalitnému predškolskému vzdelávaniu a starostlivosti je nedostatok miest, najmä pre najmenšie deti. Nedostatok miest je navyše nerovnomerne rozdelený. Existujúce štúdie tvrdia, že nerovnomerné využitie služieb ranej starostlivosti nemožno interpretovať ako dôsledok voľby rodičov. Skôr je potrebné považovať ho za výsledok vplyvu obmedzení daných prostredím, ako je nerovnomerné rozdelenie miest (viac miest je k dispozícii v bohatších štvrtiach a menej miest v štvrtiach, kde žijú ľudia s nižšími príjmami) a prioritnými kritériami stanovenými vedením jednotlivých zariadení, ktoré uprednostňujú väčšinové rodiny, v ktorých sú zamestnaní obaja rodičia.⁵ Skutočnosť, že zariadenia ranej starostlivosti sú dostupnejšie pre skupiny s vyššími príjmami, reprodukuje existujúce sociálne nerovnosti. Preto pri poskytovaní dodatočných finančných prostriedkov na zvýšenie počtu miest v zariadeniach ranej starostlivosti treba dôsledne prihliadať na geografické mapovanie najnaliehavejších potrieb.⁶ Je potrebné oveľa viac zvyšovať povedomie a presadzovať politiky s cieľom ovplyvniť regionálnych a politických činiteľov v tejto oblasti vo všetkých členských štátoch.

ZISTENIA Z VÝSKUMU V PARTNERSKÝCH KRAJINÁCH

Medzi hlavné výzvy identifikované v analýze a v rozhovoroch s odborníkmi patria: nedostatok komplexného, jednotného a jasného strategického prístupu a jednotného riadenia v oblasti predškolskej výchovy a vzdelávania v kombinácii s nedostupnosťou ponuky predškolskej výchovy a vzdelávania, nedostatočné financovanie a nedostatok zamestnancov. Okrem toho sú tu rôzne súvisiace problémy, ako napríklad potreba primeranejšej odbornej prípravy pracovníkov v oblasti VSRD, budovanie dôvery v komunikácii a informovanosť a akceptácia témy rozmanitosti v spoločnosti.

Vo všetkých partnerských krajinách programu Diversity+ chýba jasne komunikovaná vízia, cielený strategický prístup a jednotné riadenie súvisiace so začleňovaním rozmanitosti v oblasti VSRD, ktoré by bolo podporené primeraným financovaním. V Holandsku, ktoré má pravdepodobne jedny z

5 Ghysels & Van Lancker, 2010; Lohmander, Vandenbroeck, Pirard, Peeters, & Alvestad, 2009; W. Van Lancker & Ghysels, 2016; Vandenbroeck, De Visscher, Van Nuffel, & Ferla, 2008; Vandenbroeck et al., 2014; Vandenbroeck & Van Nuffel, 2006.

6 W. Van Lancker & Vandenbroeck, 2019.

najlepších služieb dennej starostlivosti, je systém predškolskej starostlivosti veľmi zložitý, súkromný, drahý a naďalej zvyhodňuje pracujúcich rodičov. Hoci je táto téma komunikovaná ako priorita, plne inkluzívne politiky zostávajú len na papieri a inovácie v tomto sektore prinášajú mimovládne organizácie a samostatné pilotné iniciatívy realizované smerom zdola nahor.

Sektor predškolského vzdelávania a starostlivosti v partnerských krajinách variuje od príliš centralizovaných systémov s obmedzenými príkladmi alternatívnych služieb (v Bulharsku) až po hybridné systémy s roztriešteným prístupom a nariadeniami (v Taliansku, Holandsku, na Slovensku). Sektor VSRD trápia problémy súvisiace s neschopnosťou zabezpečiť prístup k službám predškolského vzdelávania a starostlivosti pre všetky deti z dôvodu nedostatku služieb (SK, NL), geografickej nedostupnosti (BG, IT, SK) alebo nedostatku miest v materských školách (BG, SK). Súkromné služby sú cenovo nedostupné (BG, NL), byrokracia pri podávaní žiadostí a kritériá v štátnych zariadeniach sú príliš komplikované (BG, CZ, NL), čo vedie k segregácii v poskytovaní služieb. Okrem toho v Bulharsku sú alternatívne služby, ako sú centrá dennej starostlivosti a spoločenstvá rodičov, dostupné prakticky len vo väčších mestách.

Ďalším spoločným problémom vo všetkých krajinách je nedostatočné financovanie VSRD, čo vedie k nízkym platom, nedostatku kvalifikovaného personálu a neschopnosti ponúkať dodatočné služby pre deti so špeciálnymi potrebami/ postihnutím (BG, CZ, IT, SK, UK). Chýba kvalifikovaný personál, asistenti učiteľa a špecializovaný personál - špeciálni pedagógovia, sociálni pedagógovia, logopédi, psychológovia (BG, CZ, IT, SK). V niektorých krajinách (BG, CZ) to súvisí s tým, že vzdelávací systém je nedostatočne financovaný, a tiež s nízkou prestížou práce v oblasti VSRD v očiach verejnosti.

Odborná príprava pre pracovníkov v oblasti VSRD, pokiaľ ide o prácu s témami rozmanitosti, diskriminácie a vylúčenia, je nedostatočná alebo prevažne teoretická (BG, IT, NL, SK) a pracovníci nie sú pripravení na prácu v kultúrne rozmanitom prostredí. Okrem toho sa učitelia kvôli veľkému pracovnému zaťaženiu nemôžu zúčastňovať na iných aktivitách (ako je ďalšie vzdelávanie alebo sieťovanie).

Prítomných je aj množstvo sociálnych a kultúrnych problémov, ako sú stereotypy a predsudky týkajúce sa niektorých aspektov inklúzie, či istej farbosleposti "tolerantnej" spoločnosti (BG, CZ, IT, SK, NL, UK). Začleneniu detí z rómskej komunity bránia špecifické kultúrne hodnoty (BG, CZ, SK). Inklúzia

je kontroverzná téma - časť verejnosti, ako aj niektorí rodičia, ba dokonca aj učitelia k nej majú negatívny postoj a kampane zamerané na inklúziu a rozmanitosť (BG, CZ) vedú aj k nedôvere v inštitúcie zo strany rómskych rodičov a k nedostatočnej spolupráci medzi materskými školami a rodičmi (BG, SK). V mnohých prípadoch je ťažké priblížiť sa k rodinám a pracovať s nimi s cieľom podporiť ich a pomôcť im pochopiť normy a pravidlá (BG, UK) a chýba spolupráca medzi materskými školami a rodičmi (SK).

V neposlednom rade existuje mnoho praktických problémov, napríklad príliš veľa detí v triedach materských škôl, čo sťažuje uplatňovanie individuálneho prístupu k starostlivosti o deti (BG, CZ, SK). Vo väčšine budov existujú fyzické bariéry a obmedzenia, ktoré ich robia neprístupnými pre deti so zdravotným postihnutím (BG, CZ, IT, SK) a chýbajú vhodné materiály a prostredie na prácu s deťmi so špecifickými potrebami (BG, SK).

Napriek tomu existuje v tomto sektore mnoho osvedčených postupov, ktoré dokazujú, že dochádza k zmenám. Verejnosť chápe význam začleňovania rozmanitosti a jej dlhodobý prínos pre jednotlivcov a spoločnosť a úlohu, ktorú v nej zohráva vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve. Je prítomná aj politická vôľa presadzovať potrebné zmeny.

CIELE E-KNIHY

Cieľom tejto knihy je predstaviť rozmanitosť prístupov v rôznych európskych krajinách a ponúknuť príklady inšpiratívnych postupov a riešení existujúcich problémov. Ďalšie podrobnosti o záveroch výskumu a hlbší pohľad oslovených odborníkov nájdete v rozšírenej verzii E-knihy na webovej stránke Diversity+ <http://diversity-plus.eu/> > v časti "Toolkit".

Cieľom Charty Diversity+ je poskytnúť praktické usmernenia a odporúčania na zvýšenie inkluzívnosti prostredia VSRD.

STAV INICIATÍV V
OBLASTI ROZMANITOSTI V
PARTNERSKÝCH KRAJINÁCH
PROJEKTU: BULHARSKO, ČESKÁ
REPUBLIKA, TALIANSKO,
SLOVENSKO HOLANDSKO
A SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO:
ZHRNUTIE

Bulharsko

KLÚČOVÉ SKUTOČNOSTI¹

Deti vo veku od 3 mesiacov do 3 rokov môžu navštevovať centrá nazývané detska yasla (detské jasle), ktoré spadajú pod ministerstvo zdravotníctva. Od 3 rokov je predškolská výchova dostupná v zariadeniach detska gradina, kde za výchovno-vzdelávací proces zodpovedá ministerstvo školstva a vedy. Od 10 mesiacov môžu deti navštevovať aj materské školy (detska gradina), ktoré majú skupiny jasličkárov. Tieto skupiny sú v spoločnej pôsobnosti ministerstva zdravotníctva a ministerstva školstva a vedy.

Posledné dva roky predprimárneho vzdelávania (t. j. vo veku od 5 do 7 rokov) deti navštevujú tzv. prípravné skupiny (podgotvitelni grupi), ktoré sú povinné a deti ich môžu navštevovať buď v materskej škole (detska gradina), alebo v základnej škole (uchilishte).

Okrem oddelených zariadení pre mladšie a staršie deti teda existujú aj materské školy, ktoré majú otvorené aj skupiny pre jasličkárov. Poskytovanie starostlivosti v týchto zariadeniach je štruktúrované podľa vyššie uvedených fáz (t. j. do 3 rokov, od 3 do 5 rokov a od 5 do 7 rokov).

Základné vzdelávanie sa začína vo veku 7 rokov. Dieťa, ktoré je pripravené, môže začať navštevovať školu vo veku 6 rokov, ak si to jeho rodičia želajú.

Vzdelávacie usmernenia vydávané vyššími orgánmi sa vzťahujú len na zariadenia pre deti vo veku od 3 rokov. Tieto usmernenia sú záväzné.

¹ Key Data on Early Education and Care in Europe - 2019 edition - Eurydice Report

HLAVNÉ VÝZVY V OBLASTI ZAČLEŇOVANIA ROZMANITOSTI VO VSRD

Oblasť	Výzvy	Čo treba urobiť?
Otázky riadenia a vedenia	- Chýbajúci strategický prístup vlády - len pilotné iniciatívy - Nedostatočné financovanie	- Cielený prístup a spoločná vízia o hodnote začleňovania rozmanitosti - Celková odborná príprava zamestnancov - ako zaviesť inkluzívny model vo VSRD
Otázky týkajúce sa zamestnancov	- Slabo platení učitelia a odborníci - nedostatok personálu - Personál nie je pripravený riešiť otázky rozmanitosti a uspokojiť špecifické potreby detí - Nedostačujúca kvalifikácia	- Prímerané odmeňovanie zamestnancov v oblasti VSRD - Prostriedky na zapojenie špecializovaných odborníkov (zdrojový učiteľ, logopéd, psychológ atď.) - Spolupráca s vysokými školami - stáže mladých odborníkov v predškolskom zariadení - Väčšia praktickosť v kultúrnych otázkach a špecifikách rôznych cieľových skupín (migranti, utečenci, Rómovia, špeciálne potreby, obeť násillia)

Oblasť	Výzvy	Čo treba urobiť?
Sociálne a kultúrne otázky	■ Špecifická cieľových skupín ■ Neriešené potreby rodín ■ Stereotypy a predsudky v spoločnosti	■ Primerané finančné prostriedky na zabezpečenie účasti mediátorov ■ Včasná diagnostika potrieb detí ■ Prístup orientovaný na rodinu ■ Škola pre rodičov ■ Spolupráca so špeciálnymi školami - príležitosť pre deti stretnúť sa s rôznorodosťou a prijať ju ■ Praktické workshopy a návštevy v teréne pre učiteľov (inklúzia, dizajn prostredia, materiály, hry) ■ Tréning detí v oblasti empatie, emocionálnej inteligencie
Praktické otázky	■ Nedostatočný prístup k predškolskému vzdelávaniu a starostlivosti (obmedzený počet miest, mnohé materské školy sú zatvorené v dôsledku demografických zmien) ■ Nepružnosť pri otváracích hodinách a zápise ■ Fyzické bariéry (schody) ■ Nedostatok materiálov a nepripravenosť prostredia na prácu s deťmi so špecifickými potrebami ■ Vstupné poplatky ■ Nízke príjmy v zraniteľných rodinách	■ Primerané financovanie zamestnancov, materiálov a prostredia v predškolských zariadeniach ■ Včasná diagnostika ■ Projekty EÚ na rozvoj kapacít zamestnancov v oblasti VSRD ■ Zrušenie vstupných poplatkov pre všetky deti alebo aspoň pre zraniteľné deti

SWOT ANALÝZA ZAČLENENIA ROZMANITOSTI VO VSRD NA NÁRODNEJ ÚROVNI

Silné stránky:	Príležitosti:
▪ Intenzívnejšia diskusia v spoločnosti ▪ Uvedomovanie si dôležitosti témy začleňovania rozmanitosti v rámci VSRD ▪ Vôľa k zmene ▪ Legislatívny rámec ▪ Kvalitní odborní zamestnanci ▪ Relatívne dobrá tradícia v poskytovaní VSRD ▪ Existujúce osvedčené postupy a modely	▪ Spolupráca so zúčastnenými stranami ▪ Projekty EÚ ▪ Mediátori ▪ Zástancovia ▪ Existujúce osvedčené postupy v zahraničí ▪ Rozšírenie ponuky odbornej prípravy
Slabé stránky:	Hrozby:
▪ Nedostatok strategickej vízie a podpory ▪ Nízke platy učiteľov ▪ Nedostatok odborníkov v oblasti VSRD ▪ Nedostatočný prístup k službám (nedostatok miest) ▪ Nedostatočná informovanosť a podpora rodičov ▪ Finančné ťažkosti ▪ Sociálne a kultúrne rozdiely ▪ Predsudky a zaujatosť ▪ Nedostatočná odborná príprava učiteľov ▪ Chýbajúce včasné hodnotenie dieťaťa ▪ Neuspokojené potreby detí ▪ Nedostatok dôvery a komunikácie medzi VSRD - rodinami ▪ Nedostatok primeraného financovania - materiály a vybavenie	▪ Nestabilita v dôsledku nepredvídateľnosti situácie spojennej s koronavírusom ▪ Hospodárska kríza, ktorá má negatívny vplyv na firmy, rodičov a materské školy ▪ Odliv učiteľov a odborníkov ▪ Nedostatok odborníkov ▪ Politické zmeny, keďže nedostatok podpory zo strany nacionalistických strán by mohol reformu pozastaviť ▪ Negatívne prejavy a kampane v spoločnosti ("vláda podporuje len Rómov")

Česká Republika

KLÚČOVÉ SKUTOČNOSTI

VSRD pre mladšie deti je roztrieštená a vyznačuje sa nízkou mierou účasti. V roku 2014 bol zavedený inštitút detskej skupiny (dětská skupina) a počet zúčastnených detí sa postupne zvyšuje. Hoci je určená pre deti od jedného roka do začiatku povinnej školskej dochádzky (6 rokov), navštevuje ju málo 5-ročných detí; prevažujú deti vo veku 1 až 2 roky. Detské skupiny sú regulované ministerstvom práce a sociálnych vecí. Zariadenia pre deti do 3 rokov (zařízení pro péči o děti do 3 let) spadajú pod ministerstvo priemyslu a obchodu. Tieto zariadenia boli z tejto správy vylúčené, pretože o nich existuje len málo informácií.

Materské školy (mateřské školy), ktoré spadajú pod ministerstvo školsťva, mládeže a športu, poskytujú predprimárne vzdelávanie (ISCED 020) pre deti zvyčajne vo veku od 3 do 6 rokov, najskôr od 2 rokov. Je to najbežnejšia forma predškolskej výchovy a vzdelávania pre deti v tejto vekovej skupine. Materské školy väčšinou zriaďujú obce a iné verejné orgány, ale existujú aj súkromné materské školy.

Prípravné triedy (přípravné třídy) sú určené pre deti, ktoré majú odklad základnej školskej dochádzky. Organizujú sa v základných školách (ZŠ).

Od 3 rokov majú deti zo zákona nárok na miesto vo verejných materských školách. Posledný rok predškolskej výchovy je povinný a vo verejných materských školách bezplatný. Za určitých podmienok je možné domáce vzdelávanie.

Základné vzdelávanie sa začína vo veku 6 rokov.

Vzdelávacie usmernenia nadriadených orgánov sa vzťahujú len na materské školy (mateřské školy). Tieto usmernenia sú záväzné.

HLAVNÉ VÝZVY V OBLASTI ZAČLEŇOVANIA ROZMANITOSTI VO VSRD

Oblasť	Výzvy	Čo treba urobiť?
Administratívne otázky	- Velká administratívna záťaž - Nedostatok jednotného a jasného prístupu vlády	Zjednodušiť administratívny proces (komplikovaný administratívny proces nie je špecifikom oblasti vzdelávania) - je charakteristický pre väčšinu oblastí v Českej republike)
Otázky týkajúce sa zamestnancov	- Nedostatok kvalifikovaného personálu - Nedostatok špecializovaného personálu (napr. logopédov, psychológov atď.) - Nedostatok kvalifikovaných asistentov učiteľa - Učitelia sú natolko pracovne vyťažení, že nemajú kapacitu podieľať sa na iných aktivitách (napr. ďalšie vzdelávanie alebo sieťovanie) - V jednej triede je príliš veľa detí, čo znemožňuje individuálny prístup	- Súvisí to so skutočnosťou, že vzdelávací systém je podfinancovaný, a tiež s nízkou prestížou povolania učiteľa v očiach verejnosti - Reforma učebných osnov pre učiteľov - väčší dôraz na prácu s deťmi so ŠVVP a viac praktickej prípravy

Oblasť	Výzvy	Čo treba urobiť?
Sociálne a kultúrne otázky	- Rómska komunita je systematicky diskriminovaná - Inklúzia je kontroverzná téma - časť verejnosti, ako aj niektorí rodičia a dokonca aj učitelia majú k inklúzii negatívny postoj - Niektorí významní politici vedú aktívnu kampaň proti inklúzii, čo vyvoláva rozpory vo verejnej mienke - Niektoré materské školy (z rôznych dôvodov) nechcú prijímať deti so ŠVVP, hoci im to ukladá zákon	Pomôcť by tu mohlo zdieľanie úspešných príkladov inklúzie
Praktické otázky	- Vzdelávací systém ako celok je nedostatočne financovaný - Mnohé školy nie sú bezbariérové (pre niektoré je to technicky nemožné)	Objavujú sa nové zdroje financovania, čo je skvelé; vláda však neponúka komplexný systém financovania vzdelávania - jedinou jasnou stratégiou, ako investovať viac peňazí do vzdelávania, je v súčasnosti zvyšovanie platov učiteľov

SWOT ANALÝZA ZAČLENENIA ROZMANITOSTI VO VSRD NA NÁRODNEJ ÚROVNI

Silné stránky:	Príležitosti:
▪ Rozvinutá školská infraštruktúra ▪ Hustá sieť mimovládnych organizácií zameraných na inklúziu rozmanitosti ▪ Rozmanitosť pedagogických prístupov	▪ Zlepšenie komunikácie medzi rodičmi, učiteľmi a verejnosťou ▪ Podpora ďalšieho vzdelávania v oblasti inklúzie
Slabé stránky:	Hrozby:
▪ Nedostatočné financovanie ▪ Nedostatok systémovej podpory ▪ Vysoký počet detí na jedného učiteľa	▪ Nedôvera verejnosti voči inklúzii ▪ Nedostatok finančných prostriedkov na inkluzívne opatrenia (úprava zariadení, zamestnávanie špecializovaného personálu a odborníkov atď.) ▪ Neistota, do akej miery bude legislatívna reforma podporovať inklúziu

Holandsko

KLÚČOVÉ SKUTOČNOSTI

Do veku 4 rokov môžu deti navštevovať súkromné zariadenia (kinderdagverblijf) alebo byť v regulovanej domácej starostlivosti, ktorú poskytujú opatrovatelia detí (gastouders). Táto forma starostlivosti patrí do kompetencie ministerstva sociálnych vecí a zamestnanosti.

Deťom zo znevýhodneného prostredia vo veku od 2,5 do 4 rokov sa poskytuje podpora prostredníctvom cielených programov vzdelávania v ranom detstve (voorschoolse educatie), ktoré sú určené pre približne 45 tisíc detí.

Posledné dva roky predprimárneho vzdelávania (kleuterklas) pre 4- a 5-ročné deti sa ponúkajú bezplatne v školách (basisschool). Táto forma starostlivosti spadá do kompetencie ministerstva školstva, kultúry a vedy.

Základné vzdelávanie (ISCED 1) sa začína vo veku 6 rokov, vzdelávanie je povinné od 5 rokov.

Vzdelávacie usmernenia nadriadených orgánov sa vzťahujú len na zariadenia pre deti od 3 rokov. Tieto usmernenia sú záväzné. Pri deťoch mladších ako 3 roky sa usmernenia nadriadených orgánov v oblasti vzdelávania vzťahujú len na deti zo znevýhodneného prostredia vo voorschoolse educatie (vo veku 2,5 až 4 roky).

Pre vzdelávanie v domácom prostredí neexistujú žiadne vzdelávacie usmernenia od nadriadených orgánov.

Od roku 2020 sa otcovská dovolenka predĺžila na maximálne päť týždňov (70 % mzdy).

Predpokladom na zlepšenie možností vzdelávania znevýhodnených detí sú vyššie investície a lepší systém rozdeľovania financií. Investície majú slúžiť najmä na podporu programov VSRD a majú sa použiť na ich skvalitnenie a rozšírenie (z 10 na 16 hodín týždenne pre deti vo veku od 2,5 do 4 rokov).

HLAVNÉ VÝZVY V OBLASTI ZAČLEŇOVANIA ROZMANITOSTI VO VSRD

Oblasť	Výzvy	Čo treba urobiť?
Administratívne otázky	■ VSRD - systém do veľkej miery rozdelený na starostlivosť a vzdelávanie ■ Rozdiely medzi jednotlivými sektormi sa prejavujú v rozdelených finančných štruktúrach, odlišných pedagogických prístupoch a prioritách, odlišných "pravidlách" prístupu, čo vedie k segregácii poskytovania služieb najmä na základe SES a etnického pôvodu ■ Neexistuje zákonné právo na služby VSRD pre deti do 4 rokov/ ■ Rozdielne nariadenia v systéme starostlivosti o deti pracujúcich rodičov a v systéme vzdelávania pre deti v herných skupinách a triedach pre 2- a 3-ročné deti ■ Privatizovaný systém (viac ziskových než neziskových poskytovateľov) ■ Zmeny zvyčajne iniciujú neziskoví poskytovatelia a zástupcovia širokej verejnosti	■ Väčší tlak na integráciu systémov (niektoré výsledky sú už viditeľné) ■ Na prekonanie byrokratických prekážok je potrebná silná politická vôľa a významné investície do jednotného systému vzdelávania malých detí ■ VSRD by malo spadať pod ministerstvo školstva, kultúry a vedy ■ Je potrebná jednotnejšia vízia predškolského vzdelávania a starostlivosti, ako aj osvojenie si vhodnej pedagogiky pre malé deti a dohoda o tom, čo predstavuje kvalitné VSRD a meranie jeho kvality

Oblasť	Výzvy	Čo treba urobiť?
Otázky týkajúce sa zamestnancov	■ Opatrovatelia a učitelia sú teoreticky pripravení, ale nevedia riešiť diskrimináciu, vylúčenie a štrukturálne nerovnosti ■ Rozdielna kvalifikácia opatrovateľov a učiteľov ■ Dostupných je množstvo vzdelávacích ponúk, ale nie je záujem o komplexný prístup k rešpektovaniu rozmanitosti, inklúzii a otázkam sociálnej spravodlivosti ■ Nedostatočné chápanie toho, čo znamená rozmanitosť a inklúzia / prílišné zameranie na akademický úspech ■ Viac programov zameraných na rozmanitosť pre staršie deti a školy	■ Zamerať sa na prístup ku kontinuálnemu profesijnému rozvoju, ktorý poskytuje pedagógom (osobám poskytujúcim starostlivosť) väčšie možnosti ■ Mala by sa zlepšiť príprava pred nástupom do zamestnania - je potrebných viac zručností v oblasti práce s ľuďmi ■ Zmeniť chápanie účelu predškolského vzdelávania a starostlivosti - väčší dôraz na sociálnu funkciu (budovanie sociálnej súdržnosti) a podporu rozvoja dieťaťa
Sociálne a kultúrne otázky	■ Prílišný dôraz na výučbu jazyka a občianstvo / Voor-en Vroegschool Educatie (VVE), štruktúrované programy pre deti vo veku 2 až 6 rokov, považované za najviac ohrozené znevýhodnením vo vzdelávaní ■ Farbosleposť v "tolerantnej" spoločnosti	■ Využiť širšiu politickú dynamiku (BLM, diskusia o Zwarte Pete) na dotlačenie vlády k zmene

Oblasť	Výzvy	Čo treba urobiť?
Praktické otázky	- Programy dennej starostlivosti sú zvyčajne cenovo nedostupné a neprístupné - Neexistuje žiadna organizácia alebo vládna agentúra, ktorá by mala vedúcu úlohu v oblasti inovácií a supervízie. Inovácie a zabezpečenie kvality riadia trhové mechanizmy	Lepšie pochopenie hlavnej funkcie VSRD - smerom k väčšiemu rozvoju dieťaťa a sociálnej funkcii, a nie s dôrazom na návrat žien na trh práce
Iné	- Neexistuje žiadne národné kurikulum pre centrá starostlivosti o deti. Vláda poskytuje len všeobecný rámec, ktorý musia poskytovatelia služieb dodržiavať - Hyperdiverzita a s ňou spojené výzvy	- Je potrebný štruktúrovanejší prístup/ malo by existovať kurikulum a rámec kvality, nielen pedagogické ciele - Mali by sa nájsť rôzne vstupné body na prácu s rozmanitosťou a je potrebný komplexnejší prístup celého zariadenia/školy/ komunity (komplexné výzvy si vyžadujú komplexné riešenia) - Väčšia diverzifikácia pracovnej sily

SWOT ANALÝZA ZAČLENENIA ROZMANITOSTI VO VSRD NA NÁRODNEJ ÚROVNI

Silné stránky:

- Ochota k zmene/dostatočná autonómnosť na úrovni obcí
- Silná skupina odborníkov, akademická obec a množstvo výskumov
- Pôsobenie pedagogických trénerov je od 1. januára 2019 povinné zo zákona a ich úlohou je pomôcť vybudovať most medzi praxou a politikou alebo pedagogickými subjektmi a v rámci ich agendy sa zaoberajú aj rozmanitosťou a inklúziou, pretože tieto koncepty a koncept kvality sú previazané. Niektoré organizácie majú referentov pre pedagogickú politiku

Príležitosti:

- Politická dynamika - holandská spoločnosť diskutuje o štrukturálnej diskriminácii, o tom, ako pracovať s deťmi, aby sa predišlo rasizmu - diskusie o BLM, CORONE, či Zvarte Pete spôsobujú, že spoločnosť si viac uvedomuje s ním spojené výzvy
- Dáta poukazujú na rozdiely vo vzdelaní medzi deťmi holandského pôvodu a deťmi migrantov a nachádzajú ich korene v nerovnostiach v ranom detstve
- Iniciatívy prichádzajúce z úrovne poskytovateľov, obcí a rôznych skupín je potrebné skoordinať
- Neziskoví poskytovatelia dennej starostlivosti a ich motivovanosť
- Vznikajúce iniciatívy na sieťovanie poskytovateľov dennej starostlivosti, škôl a iných inštitúcií

Slabé stránky:

- Fragmentácia služieb starostlivosti a vzdelávania (denná starostlivosť, predškolské skupiny) a škôl vedúca k určitému druhu segregácie
- Chýbajú učebné osnovy a rámec kvality
- Odborné zručnosti pracovníkov nezodpovedajú výzvam hyperdiverzity
- Príliš úzke zameranie na to, čo to znamená rozmanitosť (deti s postihnutím a jazyk)

Hrozby:

- Rodičia si neuvedomujú, čo znamená kvalita v predškolskom vzdelávaní a výchove
- Súkromný sektor riadený trhom (ekonomické hodnoty sú nadradené pedagogickým hodnotám)
- Hyperdiverzita
- Národná úroveň politiky je reaktívna a nie proaktívna/ v súčasnosti je postoj k inklúzii a podpore rozmanitosti väčšinou pasívny
- Otázky súvisiace s inklúziou a rozmanitosťou sú v dokumentoch obsiahnuté implicitne

Slovensko

KLÚČOVÉ SKUTOČNOSTI

Systém predškolskej starostlivosti pre deti do 3 rokov sa v súčasnosti vyvíja. Malé deti môžu navštevovať jasle (detské jasle, zariadenia starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa) alebo môžu byť umiestnené u opatrovateľov detí (opatrovateľ detí).

Tieto služby sú v kompetencii Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny. Vo veku od 3 do 6 rokov deti navštevujú materské školy v zariadeniach, ktoré spadajú pod Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu. Ak to kapacita zariadenia umožňuje, môžu byť príležitostne do materskej školy prijaté aj 2-ročné deti.

Verejné materské školy poskytujú bezplatne celodenné vzdelávanie a starostlivosť deťom rok pred nástupom do povinnej školskej dochádzky.

Poplatky v súkromných materských školách sú v roku pred začatím povinnej školskej dochádzky znížené o výšku štátneho príspevku.

Povinná predškolská dochádzka je zavedená od septembra 2021.

Miera dochádzky detí do materských škôl v predškolskom ročníku dosahuje 92 %.

Základné vzdelávanie sa začína v septembri po dovŕšení 6 rokov veku dieťaťa.

Vzdelávacie usmernenia nadriadených orgánov sa vzťahujú len na zariadenia pre deti vo veku od 3 rokov. Tieto usmernenia sú záväzné. Pre zariadenia poskytujúce služby v domácom prostredí neexistujú žiadne usmernenia nadriadených orgánov v oblasti vzdelávania.

HLAVNÉ VÝZVY V OBLASTI ZAČLEŇOVANIA ROZMANITOSTI VO VSRD

Oblasť	Výzvy	Čo treba urobiť?
Administratívne otázky	- Fragmentácia služieb a intervencií v oblasti predškolskej výchovy a vzdelávania - Chýbajúca vízia - Chýbajúce služby pre deti vo veku od 0 do 3 rokov - Nedostatok komplexného prístupu a koordinácie - Neschopnosť zabezpečiť prístup k službám VSRD pre všetky deti - Silné postavenie špeciálneho školstva	- Zlepšiť spoluprácu medzi aktérmi zodpovednými za poskytovanie VSRD s cieľom lepšie riešiť komplexné problémy ohrozených detí - Vytvoriť spoločnú víziu inkluzívneho vzdelávania v legislatíve - Centralizovať riadenie VSRD - Zriadiť viac služieb pre deti vo veku 0-3 rokov - Transformovať špeciálny prúd vzdelávania
Otázky týkajúce sa zamestnancov	- Chýbajúci personál a príliš veľa detí v triedach materských škôl - Nedostatok odborných zamestnancov (špeciálnych pedagógov, sociálnych pedagógov, asistentov učiteľa, psychologov) - Nemožnosť uplatňovať individuálny prístup k deťom - Nedostatok adekvátnych ponúk ďalšieho vzdelávania - Nepripravenosť odborníkov v oblasti VSRD na prácu v kultúrne rôznorodom prostredí - Nedostatočná spolupráca medzi učiteľmi a odbornými zamestnancami	- Zvýšiť kapacity materských škôl a mať menej detí v triedach - Zamestnať viac odborných zamestnancov - Zabezpečiť praktické a primerané vzdelávanie na pracovisku - Zabezpečiť školenia na zlepšenie spolupráce medzi pedagogickými a odbornými zamestnancami v prospech všetkých detí

Oblasť	Výzvy	Čo treba urobiť?
Sociálne a kultúrne otázky	■ Špecifická cieľových skupín ■ Stereotypy a predsudky ■ Nedostatočná spolupráca medzi materskými školami a rodičmi ■ Nedôvera voči inštitúciám zo strany rómskych rodičov ■ Oddelenosť bežného a špeciálneho školstva	■ Scitlivovať deti a učiteľov prostredníctvom osobitných programov na zvýšenie rešpektu k rozmanitosti. ■ Posilniť spoluprácu medzi rodičmi a materskými školami ■ Budovať dôveru medzi rodičmi a inštitúciami prostredníctvom osvetových a podporných programov ■ Stimulovať záujem verejnosti o inkluzívne vzdelávanie
Praktické otázky	■ Finančné bariéry ■ Fyzické bariéry a obmedzenia ■ Geografická nedostupnosť služieb VSRD v niektorých regiónoch ■ Nedostatok miest pre deti vo VSRD	■ Bezplatné služby VSRD poskytované štátom pre rodiny v núdzi ■ Viac finančných prostriedkov investovaných do debarierizácie ■ Zvýšiť kapacitu existujúcich služieb predškolskej starostlivosti ■ Vybudovať nové zariadenia v konkrétnych lokalitách
Iné	■ Nedostatok učebných materiálov v rómskom jazyku	■ Vytvoriť učebné materiály v rómčine ■ Zamestnať rómskych asistentov učiteľov

SWOT ANALÝZA ZAČLENENIA ROZMANITOSTI VO VSRD NA NÁRODNEJ ÚROVNI

Silné stránky:	Príležitosti:
▪ Progresívne vedenie vo viacerých štátnych inštitúciách ▪ Rastúci záujem zodpovedných inštitúcií a širokej verejnosti o tému predškolskej výchovy a inkluzívneho vzdelávania	▪ Nová proinkluzívna legislatíva ▪ Vytvorenie spoločnej proinkluzívnej vízie vzdelávacieho systému na Slovensku ▪ Lepšia spolupráca s rodičmi ▪ Viac odborných zamestnancov v materských školách
Slabé stránky:	Hrozby:
▪ Nízka miera dochádzky do predškolských zariadení ▪ Nedostatok miest v materských školách a jasliach ▪ Fragmentácia systému predškolskej výchovy a vzdelávania ▪ Nekoordinovaný prístup zodpovedných orgánov a následná neschopnosť riešiť komplexné problémy	▪ Všeobecne negatívny postoj k ľuďom žijúcim v extrémnej chudobe ▪ Predsudky rasistického, xenofóbneho a diskriminačného charakteru v školskom prostredí ▪ Covid kríza

Spojené kráľovstvo

KLÚČOVÉ SKUTOČNOSTI

Za celú fázu predškolskej výchovy a vzdelávania zodpovedá rezort školsťva. Mladšie deti môžu navštevovať súkromné a nezávislé zariadenia (day nurseries alebo daycare) alebo sa o ne môžu starať opatrovatelky.

Od veku 3 rokov majú všetky deti zo zákona nárok na 15 hodín bezplatnej starostlivosti týždenne v rámci VSRD. Deti pracujúcich rodičov majú nárok na 30 hodín starostlivosti týždenne. Znevýhodnené dvojročné deti majú tiež nárok na 15 hodín vzdelávania a starostlivosti zdarma. Tieto hodiny sa môžu poskytovať v prostredí financovanom z verejných zdrojov (škola alebo škôlka) alebo u registrovaného súkromného alebo dobrovoľného poskytovateľa vrátane opatrovateľov detí. Súkromné a dobrovoľné škôlky môžu byť buď zjednotené (poskytujú starostlivosť vo veku 0-5 rokov), alebo samostatné (poskytujú starostlivosť pre časť vekového rozpätia). Škôlky poskytujúce čiastočnú starostlivosť (nie celodennú) pre deti od 3 rokov sa nazývajú aj predškolské zariadenia (pre-schools).

V školskom roku nasledujúcom po ich štvrtých narodeninách majú všetky deti nárok na celodennú (32-hodinovú) starostlivosť v zariadeniach financovaných z verejných zdrojov (v prijímacích triedach).

Základné vzdelávanie (1. ročník) sa začína vo veku 5 rokov.

Vzdelávacie usmernenia nadriadených orgánov sa vzťahujú na zariadenia počas všetkých fáz predškolskej výchovy a vzdelávania. Tieto usmernenia sú záväzné.

Vzdelávacie usmernenia najvyšších orgánov sa vzťahujú aj na poskytovanie služieb v domácom prostredí.

HLAVNÉ VÝZVY V OBLASTI ZAČLEŇOVANIA ROZMANITOSTI VO VSRD

Oblasť	Výzvy	Čo treba urobiť?
Administratívne otázky	- Zapojený respondent uviedol, že začlenenie rozmanitosti nie je prioritou vlády Spojeného kráľovstva - Prevaha symbolických nad plne inkluzívnymi politikami	Pracovníci v oblasti VSRD sa naďalej intenzívne zapájajú do kampane s cieľom ukázať vláde dôležitosť tejto témy
Otázky týkajúce sa zamestnancov	- Je náročné priblížiť sa k rodinám a pracovať s nimi, podporiť ich a pomôcť im pochopiť, čo je a čo nie je v Spojenom kráľovstve prijateľné - Ľahostajný prístup k rozmanitosti	- Väčšia rozmanitosť v procese prijímania zamestnancov - Uznávať rozmanitosť v jej mnohých podobách, nielen zovšeobecňovať
Sociálne a kultúrne otázky	- Dominujú názory bielej strednej triedy - Niekedy majú rodičia odlišné postoje k výchove svojich detí, než aké sa používajú v zariadeniach VSRD	- Zaviesť do poskytovania predškolského vzdelávania a starostlivosti skutočnú rozmanitosť - Tréning kultúrnej citlivosti
Praktické otázky	Miestni poskytovatelia VSRD to majú náročné, keďže nemajú dodatočné finančné prostriedky na špeciálne potreby/zdravotné postihnutie detí	Kampaň za väčšiu daňovú podporu zo strany vlády

SWOT ANALÝZA ZAČLENENIA ROZMANITOSTI VO VSRD NA NÁRODNEJ ÚROVNI

Silné stránky:	Príležitosti:
▪ Učiteľky v materských školách majú tendenciu uplatňovať prístup zameraný na dieťa ▪ Právny záväzok k rovnosti/rozmanitosti ▪ Celkovo dobré zabezpečenie pre deti so špeciálnymi potrebami a zdravotným postihnutím	▪ Predškolská výchova je oveľa viac zameraná na dieťa ako na učebné osnovy - je teda ľahšie robiť zmeny/prispôbiť poskytované služby ▪ Pre odborníkov v oblasti VSRD je jednoduchšie spolupracovať s rodinami - rodičia sú viac zapojení do vzdelávania svojich detí v ranom veku
Slabé stránky:	Hrozby:
▪ Rodičia môžu mať rôzne postoje k výchove svojich detí ▪ Nízke očakávania ohľadom toho, čo malé deti dokážu a čomu rozumejú ▪ Vo svetle kampane Black Lives Matter sú potrebné zlepšenia v tejto oblasti	▪ Ako môžeme malé deti učiť o určitých témach? ▪ Odmietavý postoj niektorých komunit (napr. voči otázkam LGBTQ)

Taliansko

KLÚČOVÉ SKUTOČNOSTI

Vzdelávacie služby (servizi educativi) pre deti do 3 rokov sú väčšinou poskytované v zariadeniach (nido d'infanzia). Malá časť detí navštevuje služby poskytované v domácom prostredí a herné skupiny (servizi educativi integrativi). Predškolské vzdelávanie a starostlivosť pre deti do 3 rokov riadia regionálne a miestne orgány podľa vlastných nariadení. Na regionálnej úrovni môžu byť zodpovednými orgánmi pre úroveň 0-3 rokov školské alebo sociálne úrady. Ministerstvo školstva je zodpovedné za podporu a rozvoj novo zavedeného "integrovaného systému 0-6", ako aj za priame pridelenie finančných prostriedkov miestnym orgánom. Zariadenia pre deti od 3 do 6 rokov (scuola dell'infanzia) spadajú pod ministerstvo školstva a poskytujú celodennú a bezplatnú starostlivosť. S cieľom uspokojiť dopyt rodín sú niektoré predškolské zariadenia (scuole dell'infanzia) schopné prijať deti vo veku 24 až 36 mesiacov v špeciálnej sekcii pre najmenšie deti "jarná sekcia" (sezione primavera). Okrem toho môžu byť za špecifických podmienok do hlavných skupín v scuole dell'infanzia prijaté deti, ktoré do apríla dovŕšia 3 roky.

Základné vzdelávanie sa začína vo veku 6 rokov.

Vzdelávacie usmernenia najvyšších orgánov sa vzťahujú len na centrá pre deti vo veku od 3 rokov. Tieto usmernenia sú záväzné. Neexistujú žiadne vzdelávacie usmernenia pre domáce zariadenia od nadriadených orgánov.

HLAVNÉ VÝZVY V OBLASTI ZAČLEŇOVANIA ROZMANITOSTI VO VSRD

Oblasť	Výzvy	Čo treba urobiť?
Administratívne otázky	- Chýbajúce jednotné riadenie predškolskej fázy vzdelávania - Chýbajúci vnútroštátny právny rámec zabezpečujúci všeobecný prístup k predškolskému vzdelávaniu a starostlivosti - Existujúce legislatívne prekážky - kritériá prijímania, poplatky atď. - Nedostatok služieb VSRD v niektorých oblastiach, najmä v južných regiónoch, alebo nedostatok miest v rámci zariadení VSRD	- Centralizovať riadenie celej fázy predškolskej výchovy a vzdelávania (jedno ministerstvo + orgány na nižšej úrovni), Pokiaľ ide o definovanie vzdelávacích plánov - Zlepšiť právne predpisy, pokiaľ ide o univerzálnosť prístupu k službám predškolského vzdelávania a starostlivosti
Otázky týkajúce sa zamestnancov	- Nedostatočná ad hoc príprava v rámci vzdelávania budúcich učiteľov a ďalšieho vzdelávania na pracovisku - Nedostatok odborného personálu - Nedostatočný odborný výcvik počas úvodných skúseností v praxi - Stereotypy týkajúce sa niektorých aspektov inklúzie	- Integrovať vzdelávacie programy so špecifickými modulmi - Zlepšiť ďalšie vzdelávanie na pracovisku

Oblasť	Výzvy	Čo treba urobiť?
Sociálne a kultúrne otázky	■ Stereotypy a predsudky širokej verejnosti, ktoré neľahčujú prístup k službám VSRD ■ Roztrieštený prístup k začleňovaniu rozmanitosti	■ Scitlivovať rodiny a ostatných ľudí prostredníctvom ad hoc kampaní a procesov
Praktické otázky	■ Finančné bariéry ■ Fyzické bariéry a obmedzenia ■ Digitálna priepasť	■ Prispôbiť prostredie a odstrániť fyzické bariéry ■ Bezplatné služby alebo viac stimulov pre domácnosti ohrozené sociálno-ekonomickým vylúčením

SWOT ANALÝZA ZAČLENENIA ROZMANITOSTI VO VSRD NA NÁRODNEJ ÚROVNI

Silné stránky:	Príležitosti:
- Všeobecná citlivosť voči téme začlenenia rozmanitosti v rámci VSRD - multifunkčné poňatie - najmä vzdelávacie - služieb VSRD	- Legislatíva v jednotlivých odvetviach, ktorá pravdepodobne spôsobí kultúrny posun v rámci vzdelávacej komunity/spoločnosti - Existencia ročného plánu pre inklúziu - Príspevok rodičov k plánovaniu služieb VSRD
Slabé stránky:	Hrozby:
- Nedostatok ad hoc prípravy v osnovách pre budúcich učiteľov a odbornej prípravy na pracovisku - Roztrieštený prístup k téme začleňovania rozmanitosti - Chýbajúci právny rámec na zabezpečenie miest pre deti vo VSRD - Model dvojitej moci, pokiaľ ide o riadenie/organizáciu VSRD - Žiadne prevádzkové usmernenia ("charty") alebo minimálne odporúčania na smerovanie vzdelávania alebo zlepšenie konkrétnych situácií v rámci zariadení predškolského vzdelávania a starostlivosti	- Selektívny univerzalizmus v prístupe k VSRD, konkrétne pre deti od 0 do 3 rokov ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením - Nesúlad medzi programovými vyhláseniami a operačnou fázou - Nedostatočná príprava pracovníkov v oblasti VSRD pri riešení špecifických potrieb a zraniteľnosti

The image features a central purple square containing white text. This square is set against a background of a colorful, abstract geometric pattern composed of various triangles in shades of teal, blue, yellow, orange, and red. The text is centered within the purple square and reads:

INŠPIRATÍVNA PRAX
Z PARTNERSKÝCH
KRAJÍN PROJEKTU

BULHARSKO

MULTISENZORICKÁ ZÁHRADA NADÁCIE KARIN DOM

Organizovaný otvorený vzdelávací priestor je príležitosťou na rozvoj všetkých zmyslov detí a na realizáciu integračných aktivít; podporuje komunikáciu a možno ho vytvoriť kdekoľvek - na malom priestranstve alebo vo väčšom otvorenom priestore.

Cieľové skupiny	Deti s rôznymi vývinovými poruchami, deti s normálnym vývinom, rodičia, učitelia/škoolitelia pracujúci v zariadeniach VSRD, terapeuti, študenti.
Zameranie	Inovatívne služby, vybavenie a prístup - prepojenie detí s prírodou; multisenzorická záhrada ako príležitosť na podporu procesu "zmyslovej integrácie" a ako dostupné, štruktúrované podporné prostredie pre deti so špeciálnymi vzdelávacími potrebami aj pre deti s normálnym vývinom; vzdelávanie učiteľov.

Ciele	Vybudovanie a realizácia organizovaného vonkajšieho vzdelávacieho priestoru zameraného na "zmyslovú integráciu" vo vzdelávaní a výchove detí v súlade so zásadami a praxou klasickej Montessori pedagogiky.
Metodika	V multisenzorickej záhrade sa nachádza 30 zón označených písmenami bulharskej abecedy. Deti a rodičia, ktorí navštevujú centrum, majú voľný prístup do každej z nich. Podľa uváženia odborníkov, ktorí pracujú s deťmi v tomto otvorenom vzdelávacom priestore, sa môžu konať individuálne aj skupinové stretnutia, ktoré podporujú prácu šitú na mieru. Realizuje sa aj množstvo integračných aktivít, na ktorých sa deti so špeciálnymi vzdelávacími potrebami veľmi často zúčastňujú spolu so svojimi rovesníkmi s normálnym vývinom. NIEKTORÉ ZO ZÓN: Montessori kruhová zóna Na rovinatej časti pozemku je znázornená elipsa a v škatuli sú umiestnené vrecúška naplnené rôznymi semenkami v rôznom množstve. Cieľom je, aby sa dieťa s vystretými rukami, držiac náhodne vybrané vrecko pohybovalo po obryse elipsy. Cieľom cvičenia je udržať rovnováhu a rovnovážny stav.

Metodika

Rozvíja a stimuluje sa tým zmyslové vnímanie, barický zmysel a kinestetický zmysel. Ak má dieťa motorickú poruchu alebo má ťažkosti s pohybom rúk do strán a drží vrecká, je možné ho požiadať, aby držalo rôzne vrecká na kolenách alebo sa ich len dotýkalo.

Zóna prípravy na písanie

Táto zóna je pieskovisko s rôznymi modelmi a paličkami na nácvik písania. Precvičuje sa tu koordinácia ruka-oko, sila tlaku pri písaní na piesok a orientácia v priestore. Pre deti v kočíkoch alebo vertikalizátoroch je určený vyvýšený modul pieskoviska, na ktorý sa dá umiestniť ďalšia vanička s pieskom a dieťa si môže precvičovať prvky písania. Stimuluje sa tým zrak, hmat, barický zmysel a stereognostický zmysel. Dospelý organizuje a podporuje aktivity detí.

Zóna čarovného domčeka

Miestnosť v domčeku je tmavá a je v podstate senzorickou miestnosťou, ktorá je vybavená rôznymi podnetmi - svetlami, lampášmi rôznych veľkostí, farieb, hudbou, vôňami, tabuľami s rôznymi druhmi materiálov na zapojenie zmyslov. V domčeku je s dieťaťom vždy prítomná dospelá osoba, ktorá podporuje zmyslovú stimuláciu. Tento priestor môže slúžiť na relaxáciu a upokojenie po sérii aktívnych činností. Domček je prístupný pre deti v kočíkoch aj pre vzpriamené deti.

Zóna sebaujedenia

V tejto zóne sa nachádza trojnožka s tabuľami a farebnými kriedami. Okrem sebaujedenia sa v tejto zóne precvičuje trojprstový úchop a schopnosť orientácie v priestore, trénujú sa svaly ruky a sila tlaku pri písaní. Stimuluje sa chromatický zmysel (vnímanie farieb). Táto oblasť je ľahko dostupná pre deti s poruchami pohyblivosti.

Oblasť počúvania

Čítanie detských kníh dospelými umožňuje deťom pre-rozprávať text. Je to dobrý podnet na formovanie túžby dieťaťa hovoriť zreteľne a dôsledne. Táto zóna poskytuje dobrú príležitosť na nácvik zručnosti počúvania v hlučnom prostredí a rozvoj trpezlivosti. Je prístupná deťom s ťažkosťami s pohybom.

Zóna chutnej geometrie

Záhrada s vyvýšenými kvetináčmi v tvare obdĺžnika, trojuholníka a kruhu. Deti s pomocou dospelého sadia zeleninu v záhrade a starajú sa o ňu.

Metodika	Učia sa tu pestovať ekologické potraviny a môžu vykonávať svoje obľúbené činnosti – pohybovať sa, dotýkať sa, objavovať, pozorovať a skúmať, skúmať rôzne farby, tvary a chute, starať sa, komunikovať a prežívať. Deti sa učia starostlivosti a trpezlivosti, zodpovednosti a správneho spoločenského správaniu. Vytvárajú a upevňujú sa tu základy zdravého stravovania a ekologického myslenia. Rozvíja sa hmatová gnóza. Tento podnet je užitočný pre ľudí so zrakovým postihnutím aj pre deti, ktoré poznajú prírodu. Divadelná zóna Túto zónu tvorí samostatný vonkajší priestor s javiskom a sedadlami pre divákov. Deti tu vystupujú ako umelci. Rozvoj detskej reči sa podporuje účasťou detí na reprodukcii dejov rozprávok a dialogických hier.
Vplyv	Služby ročne využíva približne 300 detí. Výsledky, ktoré možno pozorovať pri uspokojovaní zmyslových potrieb detí, sú nasledovné: ■ U detí sa znižuje "potreba" sebapoškodzovania a sebastimulácie; zlepšuje sa kvalita ich pozornosti a vytvára sa u nich snaha o účasť na aktivitách a učení; dosahuje sa samostatnosť vo funkčných činnostiach; stimulujú sa spontánne prejavy nových zručností a schopností; zlepšujú sa ich sociálne interakcie a komunikácia; znižuje sa strach a úzkosť; dodáva im to odolnosť a schopnosť vyrovnávať sa s rušivými vplyvmi a prispôbiť sa zmenám; vytvárajú sa podmienky na spontánne vyjadrenie emócií - radosť, zábava. ■ Rodičom a dospelým pracujúcim s deťmi pomáha pochopiť správanie a potreby dieťaťa, znížiť úzkosť, stres a trénovať trpezlivosť.
Záver	Tím pravidelne zvyšuje svoju kvalifikáciu prostredníctvom interných a externých školení a zdieľa svoje skúsenosti s učiteľmi, študentmi a odborníkmi pracujúcimi v zariadeniach VSRD a tými, ktorí poskytujú sociálne a špeciálne služby.
Kontakt	Karin Dom, Sofia, Bulharsko Webstránka: https://karindom.org/ Kontaktná osoba: Svetla Todorova, Educator email: stodorova@karindom.org

NÁRODNÝ PROJEKT AKTÍVNA INKLÚZIA V PREDŠKOLSKOM VZDELÁVANÍ

Projekt "Aktívna inklúzia v systéme predškolského vzdelávania" v rámci Operačného programu "Veda a vzdelávanie pre inteligentný rast" 2014 - 2020
 Prioritná os 3: "Vzdelávanie v rámci aktívneho sociálneho začlenenia"

Cieľové skupiny	Deti zo zraniteľných skupín, rodičia; učitelia.
Zameranie	Cieľom projektu je rozšíriť prístup k predškolskému vzdelávaniu pre deti zo zraniteľných skupín a deti žijúce v chudobe s tým, že predškolské vzdelávanie je dôležitým obdobím v živote dieťaťa, aby si vytvorilo pozitívny vzťah k škole a motiváciu učiť sa.
Ciele	Hlavným cieľom projektu je včasná inklúzia a inklúzia vo vzdelávaní detí zo zraniteľných skupín v predškolskom vzdelávaní, podpora ich prístupu ku kvalitnému vzdelaniu, integrácia a úspešná profesionálna, sociálna a osobnostná realizácia.
Metodika	Projekt predpokladá súbor opatrení - zabezpečenie doplnkového vzdelávania v bulharčine pre deti s odlišným materinským jazykom ako účinný prostriedok sociálneho začlenenia do rovesníckej skupiny, úhrada poplatkov za celodennú dochádzku do materskej školy na prekonanie ekonomických bariér inklúzie a odstránenie jedného z najvýznamnejších dôvodov neúčasti na predškolskom vzdelávaní, motivácia rodičov k aktívnej spolupráci rodiny a materskej školy. Projekt realizuje Ministerstvo školstva a vedy v spolupráci s Centrom pre integráciu detí a žiakov z národnostných menšín do vzdelávania.

Vplyv

- do doplnkového vzdelávania v bulharskom jazyku bolo zaradených celkovo 18 545 detí a 2 868 učiteľov pôsobí vo funkcii vedúcich vytvorených skupín.
- V materských školách je zamestnaných 207 **pedagogických odborníkov**, vrátane logopédov, psychológov a zdrojových učiteľov, ako aj 514 **nepedagogických odborníkov** - výchovných mediátorov, asistentov detí, asistentov učiteľa a sociálnych pracovníkov v školstve.
- 1640 učiteľov absolvovalo 32-hodinový kurz **skrín-ingového testovania 3-ročných detí**, ktorý je kľúčovou podmienkou na včasné odhalenie problémov v učení a potreby podpory osobnostného rozvoja.

Záver

Realizácia aktivít projektu je reakciou na identifikované výzvy v oblasti inklúzie a začlenenia do systému predškolského vzdelávania. Projekt je stále v procese realizácie a zatiaľ nie je možné vyhodnotiť jeho vplyv.

Kontakt

Ministerstvo školstva a vedy, Bulharsko
 Webstránka: mon.bg
 Kontaktná osoba: Vania Georgieva, Vice-manažérka projektu
 email: v.stoianova@mon.bg

INTEGRÁCIA RÓMSKÝCH DETÍ

Podpora rómskych detí a integrácie prostredníctvom inovatívnych nástrojov, prístupov a starostlivosti.

Cieľové skupiny	Rómske deti a ich rodičia.
Zameranie	Integrácia rómskych detí do spoločnosti. Pomoc rodičom pri výchove detí. Zapojenie zamestnancov do vzdelávacích kampaní pre prácu s deťmi zo zraniteľných skupín. Využívanie inovatívnych nástrojov, prístupov a starostlivosti o deti a rodičov.
Ciele	Podpora integrácie detí zo zraniteľných skupín do spoločnosti. Práca s rodičmi a terénna práca sa realizuje s pomocou pedagogického mediátora.
Metodika	Služba sa poskytuje lokálne v obci Stara Zagora v krásnej oblasti Sredna Gora, kde sa poskytuje sanatórna starostlivosť deťom v núdzi.
Vplyv	Kapacita zariadenia je 150 detí, v súčasnosti pracujú so sto deťmi. Každému dieťaťu je poskytovaná špecializovaná starostlivosť, individuálne stretnutia s rodičmi a v prípade potreby pomoc so sociálnymi inštitúciami.
Záver	Hlavné výhody rozmanitosti a inklúzie pre ich organizáciu sú: ■ Vysoká profesionalita tímu zamestnancov pracujúcich v materskej škole. ■ Zapojenie do projektov na začleňovanie detí zo zraniteľných skupín. ■ Individuálny prístup ku každej rodine. ■ Poskytovanie návodov na zlepšenie kvality života a začlenenie rodín do spoločnosti. Kľúčom k úspechu je láska k povolaniu a akceptácia rôznych vrstiev spoločnosti.
Kontakt	MŠ "Gorski kat", Starozagorski bani, Bulharsko Webstránka: https://dg16sz.com/ Kontaktná osoba: Maria Gospodinova, Riaditeľka email: sdg16sz@abv.bg

INKLUZÍVNE PREDŠKOLSKÉ VZDELÁVANIE A STAROSTLIVOSŤ O DETI SO ŠPECIÁLNYMI POTREBAMI

Inkluzívne vzdelávanie a výchova detí so ŠVVP.

Cieľové skupiny	Deti so ŠVVP.
Zameranie	Inkluzívne služby a prostredie.
Ciele	Podpora integrovaného vzdelávania a výchovy detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
Metodika	Ide o iniciatívu materskej školy, ktorá sa realizuje spoločne s Regionálnym centrom na podporu procesu inkluzívneho vzdelávania. MŠ je materiálne vybavená tak, aby dokázala zvládnuť výzvy, ktorým čelí. K dispozícii je zážitková miestnosť a arteterapeutická miestnosť, trieda je vybavená kútkom s domčekom, kde môžu byť deti samy, ak si to želajú, k dispozícii je knižnica v kufříku, výtvarný materiál na rôzne aktivity. V čase epidémie Covid poskytujú prístup k službe online, bez ohrozenia zdravia účastníkov v podpornom tíme. Podporný tím sa stretáva online. Dieťa je so svojimi rodičmi v chránenom prostredí.
Vplyv	Každý školský rok sa zúčastňuje rozdielny počet účastníkov. Sú medzi nimi deti so ŠVVP a deti zo zraniteľných skupín.
Záver	Hlavnými faktormi úspechu sú: dobre vyškolený tím, dobrá interakcia s odborníkmi a rodičmi, zabezpečenie optimálneho prostredia na rozvoj.
Kontakt	DG N°33 "Lilac", Stara Zagora, Bulharsko Kontaktná osoba: Lilyana Georgieva, Riaditeľka email: cdg33sz@abv.bg

PODPORA PRÍSTUPU PROSTREDNÍCTVOM ZRUŠENIA DANÍ

Presadzovanie samosprávnych stimulov pre zraniteľné rodiny.

Cieľové skupiny	Deti zo zraniteľných skupín, rómske deti.
Zameranie	Poplatky za materské školy a finančné stimuly pre deti a rodiny v núdzi.

Ciele	Dlhodobý základný cieľ: Udržateľná stratégia na úrovni OP EÚ a na národnej a komunálnej úrovni na odstránenie finančných prekážok v oblasti predškolského vzdelávania a starostlivosti o deti zo zraniteľných sociálnych skupín v Bulharsku, s dominantnou pozornosťou venovanou rómskej populácii. Špecifické ciele projektu: ■ Navýšenie finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu na odstraňovanie finančných bariér v oblasti predškolského vzdelávania o 25 mil. leva ročne do roku 2019, čím sa odstráni potreba spolufinancovania predškolského vzdelávania detí vo veku od 2 do 6 rokov ■ V 3 bulharských obciach s významnou rómskou populáciou sa použili vlastné zdroje obce na predškolské vzdelávanie s cieľom odstrániť finančnú bariéru znížením finančnej účasti rodičov o 25%. ■ Budovanie zručností a vedomostí rodičov z chudobných komunít, aby dokázali hájiť svoje priority a potreby pred miestnymi orgánmi. ■ Budovanie zručností a vedomostí členov siete GI potrebných na zasadzovanie sa za zmeny v politikách sociálneho začlenenia na národnej a obecnej úrovni.
Metodika	Iniciatívu realizuje združenie Svet bez hraníc ako zástupca neformálnej siete "Pripravení do školy" (GU) spolu s ďalšími 17 MVO.

Vplyv

Čiastočne vďaka advokačnému úsiliu projektu boli poplatky za materské školy zaradené ako oprávnená aktivita do nového postupu financovania v rámci operačného programu Veda a vzdelávanie pre inteligentný rast. Koncom októbra 2018 sa z grantu EHP začal realizovať program "Miestny rozvoj, znižovanie chudoby a zvýšené zapojenie zraniteľných skupín". Poplatky za materské školy sú oprávneným výdavkom v rámci tohto programu a na podporu integrovaných opatrení na zlepšenie prístupu rómskych detí k vzdelávaniu, zdravotným a sociálnym službám bolo vyčlenených 16 miliónov BGN.

Výzvy pri realizácii

- nedostatok miest v materských školách vo veľkých mestách;
- stále chýba formálna a jasne deklarovaná podpora zo strany ministerstva financií na zrušenie poplatkov pre všetky deti alebo aspoň pre 5 - 6 ročné deti;
- Podľa neoficiálnych informácií je nový postup financovania v rámci Operačného programu Veda a vzdelávanie pre inteligentný rast určený na financovanie na základe počtu detí. Predpokladá sa, že tak zostanú malé obce a najchudobnejšie deti mimo dosahu programu.

Kontakt

World Without Borders, Stara Zagora, Bulharsko
 Webstránka: <https://www.sviatbezgranic.org/>
 Kontaktná osoba: Gancho Iliev, Predseda správnej rady
 email: veselrom@abv.bg

MODEL PREDŠKOLSKÉJ INTEGRÁCIE DETÍ SO Špeciálnymi potrebami

Model predškolskej integrácie detí so špeciálnymi potrebami.

Cieľové skupiny	Deti so ŠVVP.
Zameranie	Vytvorenie funkčného modelu integrácie detí so špeciálnymi potrebami v hromadných skupinách materskej školy.

Metodika

V roku 2006 bola v materskej škole otvorená špeciálna skupina pre adaptáciu, motiváciu a socializáciu detí so ŠVVP a v roku 2009 bola na základe myšlienky diagnostického tímu materskej školy otvorená druhá špeciálna skupina pre výchovnú integráciu detí so ŠVVP. Ide o Model edukačnej integrácie /založený na metóde pokus omyl/ pod vedením odborníkov a pedagógov. Vychádza z iniciatívy a osobnej motivácie pedagogických zamestnancov v materskej škole, ktorá nie je regulovaná.

Je to apoteóza ich snahy o zmysluplnejšie využitie práce pedagógov a zlepšenie skúseností detí v materskej škole. Vďaka tejto iniciatíve dali šancu všetkým deťom so ŠVVP v MŠ, aby boli súčasťou skupiny detí a aby sa cítili významné, milované a cítili, že je o ne postarané. Mohli tak prežiť šťastné detstvo. Každý deň ich starostlivo podporujú, radia rodičom a v špeciálnych uzavretých skupinách sa delia s rodičmi o ich úspechy a silné stránky. Stali sa jednou veľkou rodinou, v ktorej každý pomáha tomu druhému podľa svojich schopností a možností a pedagogickí odborníci stimulujú, pomáhajú a podporujú radami o naliehavých otázkach a pozitívnym hodnotením spoločných úspechov.

Kontakt

MŠ № 59 "Elhitsa" - Sofia, Bulharsko
 Webstránka: <http://www.odz59.com/>
 Kontaktná osoba: Violeta Kotseva, Riaditeľka
 email: odz59@abv.bg

ČESKÁ REPUBLIKA

ADAPTAČNÉ DNI

Adaptačné dni pomáhajú deťom s odlišným materinským jazykom a ich rodičom prispôbiť sa predškolskému prostrediu.

Cieľové skupiny	Nové deti s iným materinským jazykom. Rodičia týchto detí.
Zameranie	Pre deti: adaptácia v novom prostredí. Pre rodičov: spoznávanie materskej školy a jej procesov.

Ciele	Plynulý prechod do materskej školy v septembri. Rodičia pochopia, ako funguje škôlka, oboznámenie sa s prostredím zo strany rodičov.
Metodika	Táto aktivita sa uskutočňuje v prípravnom týždni (posledný týždeň v auguste), keď je na to v materskej škole dostatok priestoru a času. V materskej škole je prítomný externý lektor adaptačných aktivít spolu s tlmočníkom (v Materskej škole K Lukám je vysoký podiel detí vietnamského pôvodu). Táto aktivita trvá celkovo 3 dni, kedy si deti zvykajú na prostredie v materskej škole a na klasický denný režim. Všetko sa prekladá do ich rodného jazyka. V prvý deň adaptačných aktivít sa zvolá stretnutie pre rodičov (aj s tlmočníkom), na ktorom riaditeľka predstaví, ako materská škola funguje, aké pomôcky deti potrebujú a ďalšie organizačné informácie. Zároveň sú prítomní aj zástupcovia mestskej časti (Praha 12), ktorí s pomocou tlmočníka oboznámia rodičov s podujatiami, ktoré sa v okolí organizujú pre rodičov s deťmi. Celé podujatie financuje mestská časť vzhľadom na to, že 50 % z celkového počtu detí navštevujúcich materskú školu K Lukám tvoria deti s iným materinským jazykom. Silné stránky tejto aktivity: ▪ deti si zvykajú na prostredie materskej školy v bezpečnom prostredí a podporuje sa tak proces adaptácie ▪ rodičia sa dozvedia o fungovaní materskej školy

Metodika

Slabé stránky:

- podujatie sa koná len raz ročne, takže deti, ktoré prichádzajú v priebehu roka, sa ho nemôžu zúčastniť
- materská škola potrebuje prostriedky od mestskej časti

Vplyv

Deti a rodičia sa v prostredí materskej školy cítia bezpečne. Majú pocit, že vedenie materskej školy sa o nich zaujíma a snaží sa zmierniť ťažkú situáciu, v ktorej sa nachádzajú. Zároveň to pomáha aj učiteľkám materskej školy, pretože deti sa rýchlejšie adaptujú a čiastočne poznajú prostredie v materskej škole hneď od začiatku školského roka. Učitelia sa tak môžu sústrediť na potreby všetkých detí, ktoré v septembri prechádzajú adaptačným obdobím.

Kontakt

META, o.p.s., Praha, Česká Republika

Webstránka: www.meta-ops.cz, www.inkluzivniskola.cz

Kontaktná osoba: Kristýna Chmelíková, Odborná pracovníčka pre MŠ

email: chmelikova@meta-ops.cz

MŠ SLUNÍČKO - BEZPEČNOST A RAST PRE VŠETKY DETI

"Příkladem dobré praxe je, dovolím si povedat, naša škola. Škola je otevřená inkluzii od roku 2004. Trojroční projekt Dobrý start, kterého součástí byla aj stáž vo Walese, pomohol pedagógom našej školy odborne rásť. Věnceslava Koubová, MŠ Sluníčko Roudnice n. L., Školní 1805."
MŠ Sluníčko Roudnice n. L., Školní 1805

Cielové skupiny	Deti vo veku 3-6 rokov; rodičia; učitelia, asistenti, odborníci na inklúziu, verejnosť, školské zariadenia.
Zameranie	Školenia pre zamestnancov; finančné stimuly, využívanie metodiky Dobrý štart, metodická podpora.

Ciele	Prispôbiť podmienky všetkým skupinám detí, ktoré prichádzajú do školy, vrátane detí s kombinovaným postihnutím, špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, detí s odlišným materinským jazykom a detí zo znevýhodneného prostredia, aby poskytli kvalitné vzdelávanie pre všetkých.
Metodika	Metóda inklúzie sa odráža vo výchovno-vzdelávacej praxi a v posune vo vývine detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Uskutočňuje sa na úrovni školy, dochádzajú do nej deti z celej obce Roudnice nad Labem. Na vzdelávaní sa vo veľkom percente zúčastňujú aj deti iných národností. Pomáhajú im prekonávať jazykové bariéry, aby mohli nastúpiť na základné vzdelávanie. Uvedené skupiny tu nachádzajú priateľské prostredie a bezpečie. Pomáhajú im prekonať ich špecifické problémy. Rodičia detí, ktoré navštevovali školu, ju s dôverou odporúčajú svojim priateľom. Najdôležitejším zdrojom pre túto prácu je silné personálne obsadenie a dostatok prostriedkov pre zamestnancov.

Vplyv

V súčasnosti MŠ navštevuje viac ako 100 žiakov. Najlepším výsledkom je samostatnosť, zníženie neistoty a ostychu a deti získavajú sebadôveru. Približne 15 % detí je integrovaných a vďaka prostrediu v MŠ sa stávajú výrazne samostatnejšími. Starostlivosť zahŕňa spomínané deti (vrátane detí z väčšinovej skupiny, ktoré sa učia tolerancii), ich rodiny, učiteľov v školách, ktoré tieto deti navštevujú, atď. Kvalita sa prejavuje zlepšením sociálnych zručností detí, rečových schopností (spočiatku niektoré vôbec nehovoria) a všetkých kognitívnych procesov. Deti sa zlepšujú aj v pohybe, prekonávajú strach, zdolávajú prekážky.

Záver

Prínosom inkluzívneho prístupu je socializácia a samostatnosť detí, veľký posun vo vývine v spoločnosti rovesníkov a učiteľov, čo by tieto deti v rodine nedosiahli. Inkluzívny prístup praktizujú od roku 2004. Táto prax im priniesla veľa skúseností, pomohli mnohým deťom a ich rodinám. Spočiatku boli personálne podmienky veľmi zlé a nemali veľa skúseností. Keď sa obzrú späť, nevedia, ako by to dokázali bez asistentov učiteľa. V ich tíme je vynikajúca rómska učiteľka, ktorú mnohé iné školy odmietli. Sú hrdí na svoju prácu a vzťahy s ľuďmi.

Kontakt

Mateřská škola Sluníčko Roudnice n. L., Školní 1805, 413 01 Roudnice n. L., Česká Republika
 Webstránka: www.slunickoroudnice.nl.cz
 Kontaktná osoba: Mgr., Bc. Věnceslava Koubová, Riadi-
 telka
 email: ms.skolniroudnice@tiscali.cz

METODIKA DOBRÝ ŠTART

Metodika "Dobrý štart" je zameraná na rozvoj sociálnych a emocionálnych kompetencií detí v predškolskom veku.

Cieľové skupiny	Deti; rodičia; učitelia/školitelia.
Zameranie	Ššolenie zamestnancov; metodika.

Ciele

Metodika Dobrý štart:

- Je inkluzívna. Zahrňa všetky deti v triede, vrátane detí z rôznych kultúrnych prostredí, zo znevýhodneného sociálneho prostredia a detí s poruchami správania.
- Poskytuje usmernenia pre učiteľov a rodičov. Predstavuje metódy a stratégie, ako podporiť sociálny a emocionálny rozvoj detí a ako riešiť problémové situácie.
- Je založená na dôkazoch. Táto metodika je celosvetovo testovaná už viac ako 30 rokov a preukázalo sa, že má pozitívny vplyv na komunikáciu medzi deťmi a učiteľmi a v rodine.
- Je založená na spolupráci s rodičmi. Metodika Dobrý štart sa vyvíja pre rodičov a sociálnych pracovníkov.

Hlavné témy:

- Budovanie pozitívnych vzťahov medzi učiteľmi a rodičmi
- Budovanie pozitívnych vzťahov s deťmi,
- Podpora pozitívneho správania: pochvala a kooperatívne učenie
- Stratégie riešenia negatívneho správania
- Metódy zvládania negatívnych emócií
- Výučba zvládania hnevu
- Učenie sa riešiť problémy

Metodika	Metodika Dobrý začiatok sa realizuje na miestnej úrovni (o jej používanie sa môžu uchádzať konkrétne škôlky a školy). Metodika využíva bábky, obrázky; boli vydané metodické materiály pre rodičov a učiteľov. Schola Empirica organizuje školenia a poskytuje podporu učiteľom, ktorí si túto metodiku osvoja.
Vplyv	Metodika Dobrý štart je založená na dôkazoch. Schola Empirica zaviedla metodiku Dobrý štart v českých materských školách v roku 2011. Odvtedy bolo vyškolených viac ako 300 učiteľov a metódy z nej sa zaviedli vo viac ako 100 materských školách v celej Českej republike.
Kontakt	Schola Empirica, Praha, Česká Republika Webstránka: http://www.scholaempirica.org/ Kontaktná osoba: Egle Havrdová, Riaditeľka email: havrdova@scholaempirica.org

HOLANDSKO

ŠKOLY PRIATEĽSKÉ K JAZYKOM

Škola priateľská k jazykom víta a oceňuje všetky jazyky, ktorými hovoria žiaci, zamestnanci a rodičia.

Cieľové skupiny	Školy priateľské k jazykom (LFS) je prístup zdola nahor, ktorý zahŕňa celú školskú komunitu.
Zameranie	Inovatívne postupy zamerané na zlepšenie rozmanitosti a rovnosti. LFS je značka a globálna sieť medzinárodných, súkromných a verejných základných a stredných škôl.

Ciele	LFS spoločne založili Ellen-Rose Kambel (riaditeľka nadácie Rutu) a Emmanuelle Le Pichon-Vorstman (docentka, OISE, University of Toronto). LFS je iniciatívou nadácie Rutu Foundation for Intercultural Multilingual Education, neziskovej organizácie so sídlom v Amsterdame. LFS snáva o svete, v ktorom majú všetky deti prístup k jazykovo priateľskému vzdelávaciemu prostrediu, kde sa cítia akceptované a oceňované za to, kým sú, a kde môžu hovoriť svojim materinským jazykom.
Metodika	Školy LFS majú flexibilný a realistický jazykový plán vypracovaný členmi školy a prispôbený potrebám školy so zameraním na vytváranie inkluzívneho a jazykovo priateľského vzdelávacieho prostredia pre všetkých žiakov. Školy LFS sa písomne zaväzujú, že deti nebudú prestať ani odrádzať od používania ich vlastného jazyka v škole. Školy majú dva roky na to, aby vypracovali plán, otestovali ho a v prípade potreby ho upravili. Učitelia sú otvorení používaniu rodného jazyka v triede a keď žiaci preukážu svoje zručnosti alebo vedomosti v rodnom jazyku, oceňujú to rovnako ako zručnosti alebo vedomosti v angličtine (jazyku výučby). Vstupom do siete LFS získajú školy prístup do celosvetovej siete škôl a k podobne zmýšľajúcim učiteľom a odborníkom, s ktorými sa môžu podeliť o nápady, videá a najnovšie výsledky výskumu. Učitelia a zamestnanci sa stretávajú aj počas konferencií LFS. Zamierajú sa na vzájomné učenie.

Vplyv	V 12 certifikovaných LFS je zapísaných viac ako 3 000 študentov. Momentálne sa v nich uskutočňuje interné hodnotenie, ktoré bude ukončené do polovice roka 2021. Súčasťou procesu sú deti, učitelia, ostatní zamestnanci školy a rodičia.
Svedectvá	Riaditeľ školy: Zvýšilo sa zapojenie rodičov. Žiaci sa zdajú byť šťastnejší a nadšenejší. Jasný plán pomohol učiteľom vytvoriť jednotnú víziu. Škola: Školský plán bol vypracovaný v roku 2014 a v roku 2015: Deti vyžarujú viac sebadôvery, keď môžu používať svoj vlastný jazyk, sú zvedavejšie na iné jazyky a uvedomujú si, že aj ostatní žiaci doma hovoria inými jazykmi. Žiaci sú tiež sebavedomejší, keď cítia, že je uznaný ich materinský jazyk (jazyky).
Záver	Hlavným prínosom pre školy, ktoré sa chcú stať súčasťou LFS, je práca na konkrétnom pláne na začlenenie všetkých jazykov, kultúrnych prostredí a identít svojich žiakov, ako aj ich rodičov/opatrovateľov. Keďže neexistuje žiadny plán toho, čo sú školy povinné robiť, školy si vypracujú plán podľa vlastných potrieb. To znamená, že aj malé kroky (ako napríklad vyzvať rodičov, aby napísali deťom prianie v ich rodnom jazyku, alebo zhotovili vstupnú bránu) okamžite vytvárajú pocit spolupatričnosti a jednoty. A tip na úspech od jednej školy zo siete LFS: "Začnite malými krokmi a začne to rásť samo! Nakoniec si každý uvedomí, ako môže posilniť postavenie všetkých detí."
Kontakt	Webstránka: https://languagefriendlyschool.org/ Kontaktná osoba: Dr. Ellen-Rose Kambel, Riaditeľka Rutu Foundation email: info@languagefriendlyschool.org

KindeRdam - BUDOVANIE DEMOKRATICKEJ SPOLOČNOSTI

Nie sú to veľké skutky, ktoré nám umožňujú žiť v demokracii - malé, "obyčajné" veci zabezpečujú že demokratická spoločnosť môže prevítať.

Cieľové skupiny	Deti (0-12 rokov) a ich rodiny; vychovávatelia, pedagogickí kouči, manažéri, rodičia, externé subjekty (školy, odborné centrá atď.).
Zameranie	Táto inovatívna intervencia, ktorú iniciovalo vedenie a zamestnanci KindeRdam, sa zameriava na vytvorenie demokratickej a inkluzívnej starostlivosti o deti v piatich krokoch: 1. Vytvorenie prehľadu o tom, čo je potrebné v každodennej praxi na to, aby sa deti aj odborníci cítili lepšie a aby sa im lepšie pracovalo; 2. Praktický interný výskum praxe s podporou rôznych akademických inštitúcií a iných odborníkov; 3. Vytvorenie prehľadu o dostupných materiáloch; 4. Spolupráca s externými odborníkmi; 5. Vypracovanie materiálov pre vychovávateľov, iných odborníkov a rodičov.
Ciele	Cieľom tejto intervencie je vybudovať komunitu, v ktorej sa ľudia cítia byť navzájom prepojení bez ohľadu na ich pôvod, kultúru, farbu pleti alebo náboženstvo; podporovať malé deti v uplatňovaní demokratických hodnôt (zodpovednosť, starostlivosť o seba a ostatných a využívanie dialógu na hľadanie riešení); motivovať deti, aby sa navzájom spoznávali, zaujímali sa o seba a učili sa riešiť vzájomné nezhody; a dosiahnuť, aby sa rodičia cítili vítaní a zapojení do starostlivosti o svoje deti.
Metodika/ Východiská	Intervencia vychádza z presvedčenia, že zariadenie ranej starostlivosti je miestom, kde sa deti stretávajú, kde sa venuje pozornosť ich potrebám a talentom a že pozitívne interakcie dodávajú deťom väčšiu sebadôveru a prispievajú k budovaniu komunity. Pri riešení problémov, ktoré si vyžadujú trvalé úsilie, je dobré začať ako projekt, ktorý je v súlade s koncepciou rozvoja obce. Kľúčovým prvkom intervencie je prístup založený na silných stránkach, ktorý sa odráža v úvahách o každodennej praxi kladením nasledujúcich otázok vybraným vedúcim pracovníkom: Aké dobré postupy už existujú?

Metodika/ Východiská	V ktorých oblastiach sa zdá, že je potrebné zlepšiť demokratické správanie detí a učiteľov? Ďalším dôležitým faktorom úspechu je výskum témy a spolupráca s akademickou obcou a odborníkmi. KindeRdam sa spolu s Elly Singer a Anke van Keulen podieľa na výskume rozmanitosti v starostlivosti o deti. Pedagógovia v oblasti starostlivosti o deti skúmajú vlastnú prax, diskutujú o výsledkoch v tímoch a robia úpravy. Najväčšou výzvou je vytrvať a pochopiť, že budovanie demokratickej komunity si vyžaduje pokusy, omyly a čas.
Vplyv	KindeRdam hodnotí pedagogickú kvalitu pomocou nástroja "Pedagogische praktijk in Beeld (PiB)", ktorý vyvinula spoločnosť KindeRdam a Holandský inštitút mládeže na základe overeného nástroja, ktorý využíva inšpekcia starostlivosti o deti v Holandsku. Hlavným dosiahnutým výsledkom je nateraz to, že si pedagógovia, odborníci a rodičia uvedomujú dôležitosť demokratického fungovania spoločenstva a zapojenie detí a že aj malé zmeny v praxi môžu viesť k väčšej prepojenosti a spravodlivosti.
Záver	Hoci je projekt len v polovici, prínos diskusií o demokratických interakciách a prostredí je už dnes zrejmý. KindeRdam radí: pri zavádzaní zmien vychádzajte z toho, čo už máte k dispozícii (prístup založený na silných stránkach), zaujmite aktívny prístup (akčný výskum) a zapojte do dialógu všetkých aktérov vrátane detí.
Kontakt	KindeRdam childcare organisation, Rotterdam, Holandsko Webstránka: www.kinderdam.nl Kontaktná osoba: Simon Hay, Pedagogička email: s.hay@kinderdam.nl

ZAANSTAD, PRVÁ JAZYKOVO PRIATEĽSKÁ OBEC V HOLANDSKU

Politika založená na výskume, ktorá uznáva viacjazyčný pôvod detí migrantov, prístup k predškolskému vzdelávaniu a výchove a multisektorovú spoluprácu.

Cieľové skupiny	Rodičia, odborníci, miestne inštitúcie.
Zameranie	Politika: Dvojazyčnosť ako norma pre deti z rodín migrantov.

Ciele	V roku 2020 obec Zaanstad (severne od Amsterdamu) vypracovala a prijala politiku (spolu s rozpočtom) v oblasti dvojazyčnosti so zameraním na deti z prostredia rodín migrantov. Zaanstad sa tak stal prvou jazykovo priateľskou obcou v Holandsku. Cieľom tejto politiky je uľahčiť štúdium holandského jazyka vytvorením čo najlepších možností na jeho osvojenie. Jej cieľom je informovať rodičov o tom, ako podporiť rozvoj jazyka u detí a zjednotiť a zosúladiť posolstvá o rozvoji jazyka, ktoré rodičom poskytujú rôzni odborníci.
Metodika	V Holandsku sa dôrazne odporúča používať holandčinu ako hlavný jazyk. V predškolskom vzdelávaní a výchove je holandčina vyučovacím jazykom a deti, ktoré ju neovládajú dobre, zaostávajú. Rôzne agentúry (verejné zdravotníctvo, vysoká škola, centrá dennej starostlivosti, miestna knižnica atď.) sa zhodli, že majú problém so zasielaním správ rodičom migrantom. Hoci problém bol identifikovaný v dvoch okresoch, samospráva sa rozhodla zaviesť túto politiku na celom svojom území. Obec si stanovila túto víziu: "Uznávame viacjazyčnú identitu viacjazyčného dieťaťa a vítame každé dieťa v jeho celistvosti". "Uznávame a oceňujeme základný jazyk a kultúru dieťaťa". Táto politika vychádza z výsledkov výskumu a vedeckých poznatkov týkajúcich sa učenia sa druhého jazyka.

Metodika	Okrem motivovania rodičov, aby sa s deťmi rozprávali v ich rodnom jazyku, sú všetky strany povinné motivovať rodičov, aby svoje deti zapísali do programov predškolského vzdelávania a starostlivosti. Súbežne s touto novou politikou bude obec v širšom meradle pracovať na spoločnej vízii kvality v predškolskom vzdelávaní a výchove a v školách.
Vplyv	Proces je na začiatku. Všetko závisí od politickej vôle a rozhodnutí prijatých obecným zastupiteľstvom. Je to však cenná iniciatíva, pretože ukazuje, že existuje spôsob, ako vyvážiť potrebu podporovať výučbu holandčiny a zároveň zachovať rodný jazyk detí. Ukazuje tiež význam medzisektorovej spolupráce.
Záver	Aby bolo možné problém riešiť, je potrebné si ho uvedomiť. Prijímanie informovaných rozhodnutí by malo vychádzať zo zberu údajov a prehľadu literatúry. Je tiež dôležité, aby rôzne agentúry spojili sily a pracovali na dosiahnutí rovnakého cieľa naprieč sektormi, úlohami a vekovým rozpätím. Takýto prístup a politiky podporia aj prácu centier predškolskej výchovy a vzdelávania a poskytnú im viac príležitostí na začlenenie rôznych detí a uspokojenie ich potrieb.
Kontakt	Obec Zaanstad Webstránka: Tweetaligheid wordt de norm voor kinderen met migratieachtergrond - Zaanstad https://zaanstad.raadsinformatie.nl/document/9201762/1/Bijlage_Begroting_2021-2024

LUDENS DAY CARE CENTER

V centrách dennej starostlivosti LUDENS sa zamestnanci snažia dať všetkým deťom priestor, aby mohli byť samy sebou. Deti vyrastajú vo vzájomnej dôvere a s dôverou v seba. Prostredníctvom hry sa deti vyvíjajú v plnohodnotné osobnosti, ktoré sú súčasťou holandskej spoločnosti.

Cieľové skupiny	Oslovujú a zapájajú sa deti, celá inštitúcia, rodiny a miestna komunita.
Zameranie	Inšpiratívna prax celodennej starostlivosti: V Ludens sa zameriavame na vytvorenie vzrušujúceho a podporného prostredia, v ktorom deti môžu objavovať svet a rozvíjať sa hrou, vlastným spôsobom a vlastným tempom, aby rástli s dôverou v seba a ostatných. Prostredníctvom hry sa z detí stávajú plnohodnotné osobnosti, ktoré sú súčasťou holandskej spoločnosti.
Ciele	Pedagogická vízia LUDENS je založená na dôvere k deťom a viere, že deti sú iniciátormi vlastného rozvoja, ku ktorému dochádza vtedy, keď sa im dobre darí a sú zapojené do hry. Medzi jeho hlavné ciele patrí vzdelávanie pedagogických pracovníkov, aby dokázali deťom poskytnúť emocionálne bezpečie, umožniť im rozvíjať osobné a sociálne kompetencie a podporovať ich v tom, aby žili v súlade s hodnotami a normami holandskej spoločnosti.
Metodika	V rámci projektu sa realizujú aktivity v oblasti výchovy a vzdelávania, ktoré sú zamerané na podporu detí a mládeže: Všeobecný plán pedagogickej politiky LUDENS opisuje, ako sa zaoberať inklúziou a rozmanitosťou a obsahuje konkrétne inkluzívne postupy. To pomáha pedagogickým zamestnancom a vychovávateľom v dennej starostlivosti "ukotviť v praxi" aj abstraktné pojmy. Všeobecný plán je pretransformovaný do rastového merača (čiastočne inšpirovaného programom Peaceable Preschool-program), ktorý obsahuje 10 prvkov založených na 6 interakčných zručnostiach, rozdelených do tém: občianska výchova, hravý rozvoj a pohoda.

Metodika

Hoci myšlienky a hodnoty rešpektovania rozmanitosti, inklúzie a demokratického a mierového dialógu sú zakotvené vo všetkých postupoch a pedagogickej filozofii LUDENS, druhá položka rastového merača sa osobitne venuje téme "Každý sme iný", pričom zdôrazňuje špecifický spôsob bytia a učenia sa každého z nás. Deťom sa poskytuje priestor zapojiť sa, vysloviť svoj názor a vyjadriť sa. LUDENS si uvedomuje, že deti sa zaujímajú o rozdiely a podobnosti medzi sebou a že potrebujú podporu v tom, aby sa o nich vyjadrovali s rešpektom. Pri každodenných činnostiach pomenúvajú a diskutujú o rozdieloch medzi deťmi a ich rodinami; hovoria o tom, že každý má jedinečné vlastnosti, talenty a charakterové črty, ktoré si zaslúžia rešpekt; tiež dbajú, aby pre deti so špeciálnymi potrebami bolo v skupine miesto čo najdlhšie; riešia spory a konflikty pokojným a konštruktívnym spôsobom; zabezpečujú rozmanitosť dostupných materiálov a hračiek, hudby, hier a materiálov, ktoré zobrazujú deti všetkých tvarov/veľkostí/farieb/kultúr/pôvodov, aby sa každé dieťa mohlo stotožniť s materiálom a činnosťami v skupine a rozpoznať samé seba. Od pedagogických zamestnancov sa očakáva, že budú hľadať rešpektujúci spôsob zaobchádzania s individualitou každého dieťaťa, venovať pozornosť rozdielom a podobnostiam medzi deťmi, poskytovať im materiály, s ktorými sa môžu stotožniť a zabezpečovať, aby deti so špeciálnymi potrebami alebo problémovým správaním mali v skupine svoje miesto a prijímali iných bez posudzovania a predsudkov. Osobitná pozornosť sa venuje pedagogickému tréningu učiteľov.

Vplyv

Hodnotenie praxe sa uskutočnilo v rámci projektu ISOTIS a zistenia ukazujú, že deti vidia rozdiely medzi jazykmi, kultúrou atď, ale nie je to pre ne dôležité, pretože si viac cenia pozitívne vzťahy s rovesníkmi, učiteľmi a rodinou! Pravidelné monitorovanie a hodnotenie sa uskutočňuje v tímoch a prostredníctvom zapojenia pedagogických pracovníkov v oblasti politiky. Slovo majú aj rodičia a rady rodičov.

Kontakt

LUDENS, Utrecht, Holandsko
 Webstránka: www.ludens.nl
 Kontaktná osoba: Jitske Rienstra, pracovník pre pedagogickú politiku (pedagogisch beleidsmedewerker)
 email: j.rienstra@ludens.nl (+31)6 57 22 14 44

SLOVENSKO

HRAČKOU K INKLÚZII

Hracie centrá Toy for Inclusion/Hračkovnice sú dobre vybavené priestory, ktoré poskytujú deťom bezpečné prostredie na hranie a učenie sa a ich rodičom priestor na stretávanie sa a získavanie informácií o relevantných témach a zároveň budujú ich dôveru v inštitucionálne prostredie.

Cieľové skupiny

Rómske deti (0-8 rokov) zo sociálne znevýhodneného a kultúrne odlišného prostredia, ich rodičia, miestne zainteresované strany (starostovia, miestni poslanci, vedúci spoločenstiev, starší členovia komunity), odborníci a pomocní pracovníci pracujúci s rómskymi deťmi.

Zameranie

Celkovým cieľom je bojovať proti segregácii malých rómskych detí a ich rodín a posilniť sociálnu súdržnosť prostredníctvom inkluzívnych komunitných služieb predškolskej výchovy a vzdelávania. Projekt podporuje aktívne zapojenie rómskych a nerómskych komunít do služieb VSRD prostredníctvom zakladania centier, ktoré im poskytujú prístup ku kvalitným neformálnym službám VSRD.

Ciele

Táto iniciatíva sa snaží zlepšiť schopnosti miestnych orgánov reagovať na marginalizované rómske komunity a niesť za ne zodpovednosť, budovať kapacity miestnych orgánov a zástupcov rómskych komunít pri tvorbe a implementácii inkluzívnych politík a verejných služieb, posilniť rómske rodiny cez podporu rómskych rodičov pri ich úsilí vychovávať deti v bezpečnom a láskyplnom rodinnom prostredí. Poskytuje rodičom informácie, sociálne zručnosti a vedomosti o vývine v ranom detstve a účinných rodičovských technikách, pomáha zlepšovať komunikáciu a porozumenie medzi rodičmi a deťmi a podporuje pozitívny postoj rodičov k vzdelávaniu. Jej cieľom je zvýšiť počet rómskych detí zapísaných do materských škôl, zlepšiť vzájomnú toleranciu medzi rómskymi a nerómskymi rodičmi, rozšíriť ponuku vzdelávacích materiálov pre deti z marginalizovaných rómskych komunít, budovať dôveru medzi všetkými zúčastnenými stranami, učiť deti zmysluplne tráviť voľný čas, pomáhať rómskym rodičom pripraviť deti na školskú dochádzku a zlepšovať sociálne zručnosti rómskych detí a ich výsledky, správanie a školskú dochádzku.

Metodika	Projekt využíva mapovanie zainteresovaných strán, analýzu miestnych potrieb a výziev, tvorí miestne akčné tímy, školí školiteľov, odborníkov z praxe, realizuje komunitné neformálne vzdelávacie aktivity a program návštev v domácnostiach, ktoré sa realizujú v dvoch zo 4 existujúcich hračkovníc.
Vplyv	200 rómskych detí (vo veku 0 - 8 rokov) a ich rodín (80 rodín); 100 nerómskych detí (vo veku 0 - 8 rokov) a ich rodín (60 rodín); 10 školiteľov; 80 pedagógov, učitelky v predprimárnom vzdelávaní, dobrovoľníci.
Záver	Projektové aktivity vedú k zvýšeniu sebavedomia a hrdosti u detí a ich rodín, rodičia a starí rodičia získali väčšiu istotu vo svojich rodičovských zručnostiach a posilnila sa ich účasť na službách VSRD a živote miestnej komunity. Pomáhajú tvoriť lepšie podmienky na učenie a rozvoj v inkluzívnom a priateľskom prostredí VSRD a umožňujú lepšiu spoluprácu s rodinami a komunitami. Znížili segregáciu Rómov, pomohli zúčastneným stranám na miestnej aj národnej úrovni získať vedomosti, porozumenie a zručnosti, ktoré môžu posilniť sociálnu súdržnosť a bojovať proti segregácii. Viedli tiež k zvýšeniu rodičovskej a viacgeneračnej angažovanosti prostredníctvom spoločných aktivít medzi rómskymi a nerómskymi rodinami vo formálnych a neformálnych prostrediach predškolskej výchovy a vzdelávania a zlepšili skúsenosti detí pri prechode do nového prostredia. Odborníci v oblasti VSRD získali nové zručnosti a nástroje na budovanie mostov medzi rôznymi kultúrami. Zároveň sa zvýšila aktivita a viditeľnosť členov rómskej komunity a ich hlas a potreby sú teraz v dôsledku toho lepšie zastúpené.
Kontakt	Škola dokorán – Wide Open School n. o. Webstránka: www.skoladokoran.sk Kontaktná osoba: Denisa Sklenkova email: info@skoladokoran.sk

AFLATOT

Metodika AFLATOT pomáha deťom v získavaní sociálnych a ekonomických zručností a inšpiruje ich, aby sa aktívne podieľali na vytváraní spravodlivejšieho sveta. Zapája rodičov a pedagógov do používania inovatívnych vyučovacích metód zameraných na dieťa.

Cieľové skupiny	Deti vo veku 3-6 rokov, rodičia, učitelia/odborníci v oblasti VSRD
Zameranie	Sociálne a finančné vzdelávanie - inovatívne vyučovacie metódy. Tento projekt kombinuje vysokokvalitné vzdelávacie materiály s učením hrou a metódami aktívneho učenia, pomáha deťom rozvíjať proaktívne postoje, praktické zručnosti a hodnoty. Buduje pozitívne postoje k životnému prostrediu a podporuje rešpekt k rodovej, náboženskej a kultúrnej rozmanitosti. Podporuje úlohu rodičov a rodín.
Ciele	Program Aflatot pre deti vo veku 3-6 rokov sa na Slovensku spustil v roku 2015 a je súčasťou širšieho programu Aflatoun. Aflatoun International využíva model sociálnej franšízy na prepojenie a spoluprácu s organizáciami a vládnymi inštitúciami po celom svete. Poslaním programu je zabezpečiť prístup k vysokokvalitnému, inkluzívnemu, na dieťa orientovanému sociálnemu a finančnému vzdelávaniu všetkým deťom a mladým ľuďom, no najmä tým najzraniteľnejším.
Metodika	Program je určený pre všetky deti bez ohľadu na ich vzdelávacie potreby. Metodiku je možné prispôbiť rôznym prostrediam a vekovým kategóriám. Prostredníctvom úloh, na ktorých deti pracujú s rodičmi doma, podporuje zapojenie celej rodiny. Podporuje tiež zapojenie rodičov do vzdelávania detí, posilňuje komunikáciu a pomáha medzi nimi vytvárať citové puto. Táto forma zapojenia zvyšuje záujem rodiny o spoluprácu so zariadeniami predškolskej výchovy a vzdelávania. Odstraňuje bariéry, ktoré existujú medzi domácim prostredím dieťaťa a odborníkmi v oblasti VSRD, a vytvára spojenectvo, ktoré je pre dieťa prospešné.

Metodika	Program podporuje používanie metód zameraných na dieťa. Realizuje sa v materských školách, základných školách a komunitných centrách a Ministerstvo školstva SR ho zaradilo medzi pozitívne inovácie v oblasti sociálnej a finančnej gramotnosti.
Silné stránky	Využívanie metód zameraných na dieťa: program pomáha rozvíjať záujmy detí tým, že im umožňuje zdieľať nápady a iniciovať projekty; podporuje hravé učenie, ktoré stimuluje tvorivosť a riešenie problémov. Uznáva dôležitosť vzťahov: metóda je založená na vzťahoch s rovesníkmi, učiteľmi a rodinami - deti sa učia, ako sa správať k druhým, oceňovať ich a prejavovať im empatiu. Podporuje zapojenie rodiny: vďaka jedinečnému prepojeniu sociálneho a finančného vzdelávania môže program ovplyvniť sociálny a emocionálny rozvoj detí.
Vplyv	V roku 2019/20 realizovalo program Aflatot 10 zariadení a do aktivít sa zapojilo približne 700 detí a rodičov. Podobné čísla sa očakávajú aj v roku 2020/21, pričom sa zároveň posilní aktívna práca s rodinami. V roku 2020/21 Nadácia otvorenej spoločnosti uskutoční opätovné hodnotenie programu Aflatot na vzorke približne 300 detí.
Záver	Deti dokážu lepšie vyjadrovať svoje emócie a zdravo zvládať svoje správanie, spolupracovať a byť úctivejšie. Učia sa samostatne myslieť a konať, sú zodpovednejšie a dokážu ísť za svojimi snami.
Kontakt	Nadácia otvorenej spoločnosti Bratislava / Open Society Foundation / NOS-OSF, Bratislava, Slovensko Webstránka: www.osf.sk Kontaktná osoba: Erika Szabóová, Projektová manažérka email: erika.szaboova@osf.sk

DETSTVO DEŤOM

Rodičovské centrum Detstvo deťom v Dobšinej je jedinečný projekt a príklad komplexného prístupu k predškolskej výchove a vzdelávaniu.

Cieľové skupiny	Bábätká a malé deti vo veku 0 - 3 roky, predškoly vo veku 4 - 6 rokov, nultý ročník, mladší žiaci; ohrozené dievčatá vo veku 11 - 15 rokov (budúce matky), mladí rodičia (Rómovia zo sociálne znevýhodnenej komunity), tehotné ženy, skúsené matky z komunity, ktoré pracujú ako peer-aktivistky a mentorky včasnej intervencie v komunite a v domácom prostredí rodín.
Zameranie	Rodinné centrum Domček poskytuje včasnú intervenciu rómskym deťom (hovoriacim po rómsky) zo sociálne znevýhodneného prostredia, ktoré sa ocitli v začarovanom kruhu chudoby. Zameriava sa na deti, ich rodičov a celú rodinu. Pomáha rodičom zabezpečiť optimálne prostredie pre rozvoj ich detí a pripravuje deti na začatie povinnej školskej dochádzky vo veku 6 rokov a na to, aby sa im darilo v školskom prostredí.
Ciele	Občianske združenie Detstvo deťom založili dve miestne učiteľky - Norika Liptáková a Erika Polgárová. V decembri 2013 založili rodičovské centrum Domček. Združenie sa snaží o to, aby deti zo sociálne znevýhodneného prostredia mali reálnu šancu na dôstojné a bezstarostné detstvo a získali základné zručnosti a návyky potrebné pre úspešný život.
Metodika	Zamestnanci združenia priamo a pravidelne pracujú s deťmi, matkami/rodičmi a celými rodinami z komunity v rodinnom centre aj v ich domácnostiach. Prácu realizujú odborníci, ale sú do nej zapojené aj ženy z miestnej rómskej komunity ako peer aktivistky a mentorky pracujúce v domácom prostredí rodín.

Metodika

Rodinné centrum ponúka celý rad aktivít:

- Amalky - priama práca s bábätkami, batolátami a deťmi predškolského veku a ich matkami v ich domácom prostredí, ktorú vykonávajú "Amalky" - peer aktivistky a mentorky z komunity
- Klub matiek - priama práca s bábätkami a deťmi do 3 rokov a ich matkami v rodinnom centre, ktorú vedie študentka sociálnej práce za účasti mentoriek z komunity
- Montessori klub - priama práca s deťmi vo veku od 1 do 4 rokov a ich matkami v rodinnom centre
- Montessori aktivity vedie certifikovaná lektorka, zapojené sú mentorky z komunity
- Tvorivé Montessori dielne - kde matky vyrábajú jednoduché hračky a učebné pomôcky z bežne dostupného a odpadového materiálu na základe princípov Montessori pedagogiky
- Klub predškolákov - priama práca s predškolákmi vo veku 3 - 5 (6) rokov a ich matkami zameraná na školskú pripravenosť detí pod vedením študentky sociálnej práce. Zapojené sú matky z komunity
- Poradenstvo pre matky/rodiny s novorodencami v rodinnom centre a ich domácom prostredí so zapojením mentoriek z komunity
- Poradenstvo pre neplnoleté a dospievajúce matky, matky prvorodičky, so zapojením skúsenejších matiek z komunity
- Klub Babinec - priama práca s ohrozenými dievčatami vo veku 11 - 15 rokov, ktorú vedie učiteľka a školská psychologička; stretnutia klubu sa zameriavajú na vzťahy, plánované materstvo a ďalšie témy ako raná starostlivosť, tehotenstvo, hygiena, výživa, budovanie vzťahu s dieťaťom.
- Hračkovnica - Toy for Inclusion (Hračkou k inklúzii)
- Vzdelávacie aktivity
- Príprava metodických materiálov
- Spolupráca s rôznymi subjektmi vrátane Centier včasnej intervencie v Košiciach a Rožňave, kultúrnych streísk v okolitých mestách, materskej a základnej školy v Dobšinej, terénnych sociálnych pracovníkov, zdravotných pracovníkov a ďalších organizácií.

Vplyv	230 osôb/140 detí. Kvalita sa meria pravidelnými intervenciami a testovaním detí zapojených do dlhodobých aktivít v spolupráci s Centrom špeciálno-pedagogického poradenstva.
Výstupy	Deti vykazujú pokrok vo všetkých oblastiach, stávajú sa sebavedomejšími predškólakmi a úspešnými a sebavedomými školákmi s lepšou znalosťou vyučovacieho jazyka. Rodičia sa stávajú samostatnejšími, sebavedomejšími, kompetentnejšími, zodpovednejšími a schopnejšími efektívne riadiť domácnosť a rodinné financie. Ženy sú emancipovanejšie, kvalita ich života je lepšia a prejavujú rastúci záujem o aktivity, poradenstvo a informácie o starostlivosti o deti v ranom veku.
Záver	Viac pozitívnych príkladov v komunite vedie k odstráneniu predsudkov, postupným pozitívnym zmenám, rešpektovaniu a akceptovaniu inakosti a rozmanitosti v spoločnosti.
Kontakt	Detstvo deťom, Dobšiná, Slovensko Webstránka: www.dede.sk ; https://www.facebook.com/DetstvoDetom Kontaktná osoba: Eleonóra Liptáková, Riaditeľka email: detstvodetom@gmail.com

SPOJENÉ KRÁLOVSTVO

MEN IN THE EARLY YEARS

MITEY je celoštátna sieť a kampaň financovaná ministerstvom školstva a vyvinutá Inštitútom otcovstva s cieľom vytvoriť zdroje, ktoré prilákajú viac mužov do predškolského vzdelávania a výchovy a podporia ich po prijatí do zamestnania.

Je lídrom v presadzovaní rodovej rovnosti v predškolskom vzdelávaní a výchove v Spojenom kráľovstve. Jej riadiaca skupina pozostáva z organizácií na podporu rodovej rovnosti a rôznych vzdelávacích organizácií.

Cieľové skupiny	Muži, ktorí chcú pracovať v oblasti VSRD, vedenie a zamestnanci VSRD, ľudské zdroje.
Zameranie	Zlepšiť zastúpenie mužov v oblasti VSRD.

Ciele

V roku 2019 bola vytvorená webová stránka a zdroje MITEY. Inštitút otcovstva sa už viac ako 20 rokov zameriava na problematiku mužov v predškolskom vzdelávaní a výchove, a hoci sa viedlo mnoho diskusií o zvyšovaní zapojenia mužov v tejto oblasti, veľa konkrétnych zmien sa neuskutočnilo. Po realizácii projektu zameraného na zvýšenie zapojenia mužov do VSRD v Londýne kľúčové zistenia poukázali na potrebu národnej kampane na vybudovanie priestoru pre mužov v tomto sektore, aby boli motivovaní, spokojní so svojou kariérnou voľbou a vítaní (keďže ich počet je veľmi nízky), ako aj na vytvorenie priestoru, kde by sa zamestnávateľia mohli inšpirovať nápadmi, ako zamestnať viac mužov a podporiť tých, ktorých už zamestnávajú. Približne v tom istom čase vydalo ministerstvo školstva svoju stratégiu pre pracovníkov v ranom detstve, ktorá obsahovala časť o rodovej rozmanitosti. Ďalší výskum viedol k vypracovaniu projektu MITEY, ktorý sa zaoberal kľúčovými potrebami v oblasti rodovej inklúzie vo sfére VSRD, ako aj požiadavkou vytvorenia stratégie pre pracovníkov v tejto oblasti. Hlavným cieľom a víziou projektu MITEY je vytvoriť "rodovo zmiešanú pracovnú silu v ranom detstve, kde dobre odmeňovaní, vysoko kvalifikovaní odborníci poskytujú rodovo flexibilným spôsobom čo najkvalitnejšiu, rodovo citlivú výchovu a starostlivosť deťom vo svojom zariadení". Tento cieľ sa dosiahol vypracovaním zdrojov na podporu organizácií predškolského vzdelávania a starostlivosti pri priťahovaní mužov do svojho sektora a prijatím záväzku vytvoriť rodovo zmiešanú pracovnú silu.

Metodika

V rámci kampane boli vytvorené informácie a zdroje založené na osvedčených postupoch a dôkazoch, a to jasným a premysleným spôsobom s argumentáciou zameranou na ich zastúpenie. V roku 2019 sa uskutočnila konferencia na túto tému. Webová stránka obsahuje informácie, prípadové štúdie, nástenku pracovných miest pre mužov a informácie a školenia pre zamestnávateľov, ako aj nasledujúce zdroje:

- Charta MITEY
- Desať mýtov MITEY
- Sprievodca MITEY pre prijímanie mužov do zamestnania
- Sprievodca MITEY pre komunikáciu s rodičmi v súvislosti s mužskými zamestnancami
- Príručka MITEY pre kariérnych poradcov

Vplyv

Tento cieľ bolo ťažké zmerať pre finančné obmedzenia. Do charty sa však doteraz prihlásilo 50 ľudí a podľa odhadov to predstavuje približne 1000 zariadení VSRD v Spojenom kráľovstve. Tí, ktorí sa prihlásili do charty, zvyčajne zastupujú veľké organizácie. Preto je ťažké zmerať, koľko organizácii chartu využíva. MITEY však uskutočnil prieskum o tom, ako sa charta uplatňuje v každej z týchto organizácií. Ďalších 500 ľudí získalo prístup k online zdrojom a je zaradených do e-mailovej databázy MITEY. Zdroje sú dostupné bez potreby registrácie, čo však obmedzuje možnosť merania ich využitia.

V septembri 2019 sa v Londýne uskutočnila národná konferencia, na ktorej sa zúčastnilo 140 delegátov a 13 prednášajúcich. Až 98 % účastníkov uviedlo, že boli veľmi spokojní alebo spokojní: "Bola to skvelá kombinácia nových myšlienok o rodovej problematike, praxi a politike, boli tu zastúpení muži pracujúci v tomto odvetví a viedol sa skutočne konštruktívny dialóg medzi mužmi a ženami". Toto podujatie tiež umožnilo účastníkom MITEY nadviazať kontakty s inými organizáciami - jedným z kľúčových kontaktov bola organizácia Gender Action, ktorá je oceňovaným programom podporujúcim rozvoj celostného prístupu školy k spochybňovaniu rodových stereotypov. Vznikol aj profil na Twitteri, ktorý má 723 sledovateľov, a MITEY sa spomínala v 40 tlačových správach v celom Spojenom kráľovstve v období od apríla 2019 do marca 2020.

Vplyv

Postoj k mužom v predškolskom vzdelávaní a výchove sa zlepšil a osoby pracujúce v tomto sektore si oveľa viac uvedomujú dôležitosť presadzovania rodovej rovnosti. Mnoho ľudí pozná názov MITEY a rozumie jeho myšlienke. Kampaň pomohla zmenšiť množstvo kritických postojov a stereotypných výrokov a dosiahlo sa väčšie pochopenie. V dôsledku kampane MITEY sa zrealizoval a bol financovaný pilotný projekt prípravy učiteľov v Manchestri, ktorý pomôže prelomiť bariéry v oblasti predškolskej výchovy a vzdelávania tým, že podporí 12 študentov mužského pohlavia v rámci ich odbornej prípravy na úrovni 2 v organizácii Kids Planet Day Nurseries - , ktorá je tretím najväčším súkromným poskytovateľom starostlivosti o deti v Spojenom kráľovstve.

Kontakt

Fatherhood Institute/MITEY, UK
Webstránka: <https://miteyuk.org/>
Kontaktná osoba: Jeremy Davies
email: J.Davies@fatherhoodinstitute.org

RIGHTS RESPECTING SCHOOLS

Ocenenie Rights Respecting Schools Award (UNICEF UK) spolupracuje s poskytovateľmi predškolského vzdelávania a starostlivosti s cieľom vytvoriť pre deti bezpečné a inšpiratívne miesta na učenie, kde sú deti rešpektované, rozvíja sa ich talent a kde môžu prosperovať.

Cieľové skupiny	Deti, učitelia, lídri v oblasti VSRD.
Zameranie	Osobitné ustanovenia na zlepšenie postavenia rozmanitosti v predškolskom vzdelávaní a výchove - kampane, zavedenie inovatívnych služieb/nástrojov, tvorba kurzov, opatrenia na zlepšenie poskytovania služieb.
Ciele	Tento program sa začal v roku 2006 a oceňuje poskytovateľov vzdelávania vrátane poskytovateľov VSRD, ktorí uznávajú práva detí a podporujú povedomie o nich u detí, ktoré učia a o ktoré sa starajú. Poskytovatelia VSRD by sa mali usilovať o začlenenie týchto práv do svojej každodennej praxe, aby mali deti čo najlepšiu šancu viesť šťastný a zdravý život a stať sa zodpovednými a aktívnymi občanmi.
Metodika	Ako pomôcka sa používa Dohovor OSN o právach dieťaťa (UNCRC), pričom ocenenie Rights Respecting Schools Award sa udeľuje poskytovateľom vzdelávania, ktorí tieto práva uplatňujú v praxi. Pokiaľ ide o prispôbenie tejto stratégie pre sektor predškolského vzdelávania a starostlivosti, riaditeľka programu Frances Bestley uvádza, že "vyzerá trochu inak, ale veci, ktoré [pedagógovia] riešia, sú veľmi podobné. VSRD je oveľa viac zamerané na dieťa než na učebné osnovy, takže niektoré veci sú v skutočnosti jednoduchšie". V tomto odvetví sa kladie väčší dôraz na to, aby dospelí rozumeli Dohovoru a aby deti dokázali o veciach hovoriť spôsobom primeraným ich veku. Napríklad: "Mám právo byť v bezpečí, mám právo učiť sa, mám právo hrať sa, mám právo na meno" atď.

Metodika	Hodnotitelia ocenenia pozorujú zamestnancov VSRD pri ich interakcii s mladšími deťmi, o ktoré sa starajú, a tiež kontrolujú ako si plánujú vyučovacie hodiny. Poskytovatelia vzdelávania získavajú bronzové, strieborné alebo zlaté ocenenie na základe toho, do akej miery sú ustanovenia UNCRC zakotvené v ich činnosti. Pedagógovia pracujú na zlepšeníach v priebehu času a po získaní ocenenia je jeho platnosť tri roky a potom musí byť centrum reakreditované.
Vplyv	Od roku 2021 viac ako 1,6 milióna detí v Spojenom kráľovstve chodí do školy rešpektujúcej práva detí a takmer 5 000 škôl v Spojenom kráľovstve sa prepracovalo od bronzového ocenenia k zlatej akreditácii. Ako zdôrazňuje riaditeľka programu, "existuje veľa dôkazov o tom, že deti si začínajú uvedomovať odlišnosti už pomerne skoro, takže je potrebné sa na to v predškolskom vzdelávaní a výchove zamerať". Ocenenie umožňuje vedeniu zariadení VSRD zabezpečiť, aby vytvárali prostredie, v ktorom sa rešpektujú práva každého bez ohľadu na vnímané rozdiely.
Záver	Deti sú šťastnejšie, zdravšie, cítia sa bezpečnejšie, majú lepšie vzťahy a sú aktívnejšie, keď sa rešpektujú ich práva. Poskytovatelia VSRD majú tendenciu uplatňovať prístup k učeniu zameraný na dieťa. UNCRC sa zameriava na to, aby boli deti na prvom mieste a aby sa na veci pozerali z perspektívy dieťaťa. Poskytovatelia VSRD majú preto dobrú pozíciu na to, aby ovplyvňovali deti navštevujúce ich centrá a podporovali ich v uznávaní a rešpektovaní práv ostatných. Niektoré práva sú však veľmi komplikované a môže sa zdať, že je ťažké ich sprostredkovať mladším deťom. Poskytovateľom VSRD sa odporúča, aby sa zamerali na témy, ktoré budú mať pre deti v danom veku najväčší zmysel. Rôznym otázkam sa možno venovať v rôznom čase. Ako uviedol jeden z učiteľov na webovej stránke ocenenia, "práva sú kontextom pre celú našu prácu - poskytujú rámec pre celú skladačku".
Kontakt	Rights Respecting Schools (UNICEF UK), London, United Kingdom Webstránka: https://www.unicef.org.uk/rights-respecting-schools/the-irsa/ Kontaktná osoba: Frances Bestley, Programová riaditeľka email: francesb@unicef.org.uk

Schools OUT UK

Organizácia Schools Out UK v spolupráci s organizáciou Proud Trust pripravila sériu plánov vyučovacích hodín, ktoré predstavujú témy LGBTQ spôsobom primeraným veku detí navštevujúcich predškolské zariadenia.

Cieľové skupiny	Deti; rodičia; učitelia/škoolitelia; vedenie VSRD.
Zameranie	Odborná príprava zamestnancov, osobitné ustanovenia na zlepšenie prijímania rozmanitosti v predškolskom vzdelávaní a výchove - kampane, zavedené inovatívne služby/nástroje, návrh kurzov, opatrenia na zlepšenie poskytovania služieb.
Ciele	Iniciatíva Schools Out UK sa od roku 1974 usiluje o rovnosť, bezpečnosť a zviditeľnenie všetkých lesbičiek, gejov, bisexuálnych a transrodových osôb. V súčasnosti v Spojenom kráľovstve neexistuje žiadna iná organizácia, ktorá by podporovala túto širokú a rôznorodú komunitu pri dosahovaní tohto rozsiahleho, no pritom jednoduchého kľúčového cieľa.
Metodika	Vypracovali sa materiály, ktoré umožňujú poskytovateľom služieb predškolskej výchovy a vzdelávania jednoducho začleniť témy súvisiace s rozmanitosťou do ich každodenného programu. Jeden plán hodiny sa zdanlivo zameriava na farby, ale slúži hlavne ako základ na prelomenie rodových stereotypov, napr. modrá pre chlapcov a ružová pre dievčatá. Ďalší učebný plán oboznamuje malé deti s rôznymi druhmi rodín a rodinných štruktúr. Tento zdroj sa zameriava na stereotypy a mylné predstavy, ale zaoberá sa aj diskrimináciou a podporuje prijatie a pochopenie rôznych rodín bez ohľadu na ich kultúru alebo vieru, sexuálnu orientáciu/rodičov rovnakého pohlavia, rasu, pestúnsku starostlivosť/adopciu atď.

Vplyv	Iniciatíva Schools OUT UK sa zúčastňuje na výskume, diskusiách a tvorbe učebných osnov týkajúcich sa problematiky LGBTQ. Spolupracuje s ministerstvom školstva, OFSTED, Komisiou pre rovnosť a ľudské práva, miestnymi orgánmi a akadémiemi, učiteľskými a inými odborovými zväzmi a všetkými ďalšími relevantnými zainteresovanými stranami v systéme vzdelávania. Zdroje pre triedy, ktoré sú tu uvedené, majú preto rozsiahlu základňu a potenciál na transformáciu poskytovania VSRD v celom Spojenom kráľovstve.
Záver	Tieto plány vyučovacích hodín nabádajú poskytovateľov predškolského vzdelávania a starostlivosti, aby prehodnotili svoje doterajšie metódy zavádzania rovnosti a rozmanitosti do praxe. Sue Sanders, predsedníčka organizácie Schools Out UK a zakladateľka Mesiaca histórie LGBTQ, vytvorila termín "usualising (zobvykľovanie)", pretože "koncept [mainstreamingu] normálnosti a normalizácie je veľmi problematický. 'Normálny' zvyčajne znamená biely, heterosexuálny, telesne zdatný atď. Plány vyučovacích hodín uvedené na webovej stránke so zdrojmi pre triedy sú o "zobvykľovaní", teda o nenápadnom zakomponovaní tém LGBTQ do iných riešených tém".
Kontakt	Schools OUT UK, London, United Kingdom Webstránka: http://www.schools-out.org.uk/ Kontaktná osoba: Sue Sanders, Predsedníčka email: chairs@schools-out.org.uk

TALIANSKO

SOCIÁLNY KLUB PRIMA INFANZIA

“Nehľadáme výhody, ale možnosti pre všetky deti” (citát F.V.).

Cieľové skupiny	Zraniteľné domácnosti s deťmi vo veku 0-6 rokov, ktoré sú vylúčené zo vzdelávania bez prístupu k sociálnej pomoci, a osamelé ženy bez podpory rodiny, obeť násillia, obchodovania s ľuďmi, obyvatelia v obsadených budovách a migranti.
Zameranie	Neformálne vzdelávacie cesty pre deti vo veku 0-6 rokov na boj proti vzdelanostnej, sociálnej a ekonomickej chudobe zraniteľných domácností s aktívnou účasťou matiek a podporou v prístupe k formálnemu vzdelávaniu.
Ciele	Projekt bol financovaný sociálnym podnikom CON I BAMBINI, spustený v roku 2018 a v súčasnosti ho realizuje súkromno-verejné partnerstvo (univerzity, organizácie sociálnej ekonomiky, štátne školy atď.). Cieľom je bojovať proti vzdelávacej, sociálnej a ekonomickej chudobe sociálne ohrozených domácností s deťmi vo veku 0 - 6 rokov, ktoré sú vylúčené zo vzdelávacieho systému a zo systému sociálnej pomoci. Zámerom intervencie je tiež podporiť matky s cieľom uľahčiť ich začlenenie do sociálneho a pracovného kontextu a ponúknuť im možnosti odbornej prípravy. Okrem toho ponúkne aj priestor na detské hry a vzdelávacie, športové a kultúrne aktivity.
Metodika	Iniciatíva sídli v štvrti Esquilino v Ríme. V rámci projektu vznikol klub pre deti od 0 do 6 rokov, založil sa psychologicko-pedagogický tím zameraný na aktivizáciu ciest sebaposiľnenia pre matky, vznikol sociálny divadelný súbor a vytvorili sa cesty inklúzie pre deti v školách. Nakoniec sa spustil kurz odbornej prípravy zameraný na rodičovstvo a posilňovanie mäkkých zručností a zosúladenie života detí vo veku 3 až 6 rokov pred a po nástupe do MŠ.

Hlavné výzvy	Nedostatočné vzdelanie a neznalosť práv detí v rodinách; byrokracia; digitálna priepasť (napr. pri registrácii na prístup k verejným vzdelávacím službám).
Vplyv	Doteraz sa intervencie zúčastnilo približne 180 maloletých detí (0-6 rokov) a 105 žien, najmä osamelých žien bez podpory rodiny, obetí násilia, obyvatelia okupovaných budov a migranti. Monitorovaním vplyvu projektu bol poverený jeden z partnerov projektu.
Záver	Návrh: aktivizácia procesov komunitnej starostlivosti, zapojenie formálnych a neformálnych aktérov a zainteresovaných strán vrátane rodičov do definovania a realizácie aktivít.
Kontakt	Associazione "Genitori Scuola Di Donato", Rome (IT) Webstránka: http://www.genitorididonato.it/ , https://www.facebook.com/primainfanziasocialclub/ and https://percorsiconibambini.it/primainfanziasc/scheda-progetto/ Kontaktná osoba: Francesca Valenza, Prezidentka email: valenza.francesca@gmail.com ; primainfanziasc@gmail.com

S.P.E.R.A. PROJECT – OTVORENÉ VZDELÁVACIE A REKREAČNÉ PRIESTORY

SPERA chce reagovať na potrebu pomoci v rodinách, ktoré žijú v nestabilných a zraniteľných oblastiach a vykazujú zjavné ťažkosti pri zabezpečovaní primeranej starostlivosti o psychoafektívny vývoj malých detí.

Cieľové skupiny	Priami príjemcovia: deti vo veku 0-6 rokov, ktoré žijú v nestabilných oblastiach regiónu Kampánia - Mercato San Severino (Sa), Ponticelli (Na), Forcella (Na) a Scampia (Na). Nepriami príjemcovia: dospelí a komunita; intervencie sú teda zamerané aj na posilnenie postavenia rodičov a neformálnej siete okolo nich.
Zameranie	Riešenie komplexných tém, podpora príležitostí na posilnenie rodičovských zručností a psychoafektívnej pohody detí.

Ciele	Projekt je výsledkom spoločného prístupu a vzdelávacích stratégií viacerých subjektov tretieho sektora, ktoré chcú pôsobiť plošne a byť čo najbližšie k občanom. Jeho zámerom je reagovať na potreby tých rodín, ktoré žijú v nestabilných a zraniteľných oblastiach a vykazujú zjavné ťažkosti pri zabezpečovaní primeranej starostlivosti o psychoafektívny vývoj malých detí, a to jednak z dôvodu nedostatku rodičovských zručností a jednak z dôvodu sťaženého prístupu k službám.
Metodika	Projekt sa realizuje na regionálnej úrovni a zahŕňa 2 provincie (Neapol a Salerno). Ponúka 3 makrotypy služieb vďaka spolupráci súkromných sociálnych subjektov s ďalšími inštitúciami (najmä školami, väznicami a farmosťami): 1. Podpora rodičovstva prostredníctvom poskytovania priestorov na zdieľanie a vzdelávanie (formálne a neformálne), ktoré podporujú harmonický rast dieťaťa; 2. Rôzne vzdelávacie a rekreačné priestory a zážitky v prírode s účasťou významných dospelých/rodičov; 3. Intervencie sú koncipované v logike komunitnej starostlivosti, s dôrazom na spolužitie a komunitu.

Vplyv

Projekt je stále aktívny a využíva:

- Karty na monitorovanie aktivít, na ktorých sa zaznamenáva typ aktivity a počet účastníkov;
- Hodnotiace dotazníky.

V rámci projektu vzniklo video-svedectvo, ktoré rozpráva o projekte vychádzajúc zo skúseností realizátorov a rodičov, a pripravuje sa súhrnná správa obsahujúca kvantitatívne a kvalitatívne údaje o ňom.

Záver

S cieľom prevziať globálnu zodpovednosť za rodiny a ich deti projekt podporuje také formy účasti, ktoré pomáhajú vytvárať spoločnú identitu a zodpovednosť, posilňujú vzťahy a využívajú sociálny kapitál v celej tejto sieti.

Kontakt

Istituto Suore delle Poverelle

Largo Aldo Capitini, 16

80145 (Napoli)

Tel. 338.6486071

Webstránka: <https://percorsiconibambini.it/spera/>

Kontaktná osoba: Mariapaola Ramaglia, Komunikácia projektu S.P.E.R.A.

email: spera@istitutopalazzolo.it

ARTLUDIK

Praktické aktivity zamerané na prístupnosť predprimárneho vzdelávania.

Cieľové skupiny	Deti od 3 do 10 rokov.
Zameranie	Navrhnuť služby na podporu sociálneho začlenenia a zlepšiť dostupnosť služieb predškolského vzdelávania a starostlivosti pre všetky deti prostredníctvom hravej metodiky.

Ciele	Artludik je združenie na podporu sociálnych aktivít, ktoré založili pred tromi rokmi odborníci z oblasti vzdelávania a výchovy v ranom detstve a umelci so špecializáciou na zdravotné postihnutie. Cieľom zakladateľov bolo a je priblížiť deťom svet umenia a kultúry prostredníctvom čítania príbehov, manuálnych zručností a zmyslového experimentovania s materiálmi. Je pre nich každodennou praxou venovať sa potrebám všetkých detí.
Metodika	Združenie organizuje tvorivé, neformálne vzdelávacie dielne pre deti. Záujemcovia pochádzajú z okolia, ale cieľom do budúcnosti je čoraz viac spolupracovať so školami. Kľúčovým zdrojom je možnosť prostredníctvom hry vzdelávať deti a zároveň prekonávať akékoľvek kultúrne alebo psychofyzické bariéry. Súbor nástrojov zahŕňa: manuálne zručnosti a Montessori prístup, aktívnu pedagogiku, pedagogický model "Reggio-Emilia". Hlavnými výzvami sú: COVID-19 a zavedenie nového pedagogického prístupu v štátnych školách, ktorý by bol syntézou rôznych lokálnych a iných skúseností.
Vplyv	Pokiaľ ide o cieľ zapojenia škôl, zatiaľ neboli dosiahnuté výrazné výsledky, ale účasťou v národných tendroch sa podarilo získať niekoľko ponúk. Pomerne aktívna je stránka združenia na Facebooku https://www.facebook.com/ArtLudik .
Záver	Viac sieťovania medzi podobne zmýšľajúcimi organizáciami je nevyhnutnosťou pre rast združenia!

Kontakt

ARTLUDIK, Rím, IT

Webstránka: <https://artludik.altervista.org/?fbclid=IwAR2t6u3Km2qzAk3g0gEn4jC5eQXdht2cSbc8NoSjN-G5libApEbPkdmtEZI>

Kontaktná osoba: Cristiana Bolognesi, Spoluzakladateľka
email: artludiklab@gmail.com

LIBELÀ

V LIBELÀ' ide o spôsob existencie, zažívame 360° inklúziu prostredníctvom arteterapie, ktorá je sama o sebe prierezová a prispieva k vytvoreniu toho, čo nazývame "sociálne lono" (citujem F.C.)

Cieľové skupiny	Deti 0-5 a rodičia, rozvoj prístupov, ktoré dávajú priestor vzťahom
Zameranie	▪ adaptácia / profesionálne / organizačné zlepšovanie toho, ako učitelia zvládajú zdravotné postihnutie; ▪ služby na podporu sociálneho začlenenia a prístupnosti služieb VSRD.
Ciele	LIBELÀ' je združenie založené s cieľom podporovať integráciu rozdielov ako základnú hodnotu, vďaka ktorej sa rozmanitosť stáva hodnotou pre každého z nás a pre ostatných. Je to organizácia, ktorej cieľom je posilniť a uvedomiť si svoje individuálne a komunitné zdroje.
Metodika	Arteterapia je spojená s muzikoterapiou, tanečno-pohybovou terapiou a všetkými druhmi umenia ako nástrojmi/prostriedkami, a nie ako cieľom. V súčasnosti združenie pôsobí na miestnej a regionálnej úrovni a ponúka kurzy po dohode s oddeleniami sociálnych služieb a sociálnej politiky. Dôležitá je integrácia medzi komunitou zdravých a postihnutých detí. Zdroje sú: oddanosť práci, starostlivosť o iných, pozornosť v každodennom živote a vytváranie sietí a vzťahov s inými subjektami, aby vznikli silné verejno-súkromné partnerstvá.
Vplyv	Definujú sa presné formy monitorovania; všeobecne sa však zvyšuje počet žiadostí o účasť. Na kvalitatívnej úrovni: nové synergie a nové smery a perspektívy. Ohlasy účastníkov prostredníctvom priamej spätnej väzby od rodičov.

Záver

Odporúčanie pre ostatné podobne zmýšľajúce organizácie je zostať otvorené voči novým metodikám, ktoré musia zostať nástrojmi a nesmú sa stať cieľom, a dať priestor aj hybridným formám experimentovania.

Kontakt

Libelà APS, Rím, Taliansko
Webstránka: <http://www.libela.it/>
Kontaktná osoba: Fabiana Colajorni, Spoluzakladateľka
email: info@libela.it

ASSOCIAZIONE GENITORI SCUOLA "DI DONATO"

"Združenie je medzikultúrne, nejde mu o obyčajnú inklúziu, ale o skutočnú integráciu všetkých detí a ich rodín. Žijeme z bohatstva, ktoré nám dáva rozmanitosť aj vďaka aktívnej úlohe rodičov pri plánovaní vzdelávania." (citát M.Z.)

Cieľové skupiny	▪ 0-3 jasle ▪ 3-6 scuola dell'infanzia, "Manin Institute"
Zameranie	Profesijný rozvoj; služby na podporu sociálnej inklúzie a dostupnosti služieb predškolskej výchovy a vzdelávania - všetky kurzy sú počas celého dňa takmer zadarmo. Aj v platených kurzoch sa však predpokladá niekoľko bezplatných miest.

Ciele	Združenie založil pred 17 rokmi osvietený riaditeľ školy, profesor Bruno Cacco, ktorý vyzval vtedajších rodičov detí, aby opravili suterén školy. Vtedy sa zrodilo združenie, ktoré má dnes viac ako 300 členov a stále sídli v suteréne Istituto Comprensivo Manin. Cieľom je obnova spoločných priestorov, spoločné zapojenie detí a rodín, do priestorov a miestností je prístup možný do 22.00 hod. Je to chránené, príjemné miesto.
Metodika	V rámci projektu sa uskutočňujú rôzne aktivity, napr. pre deti od 3 rokov sa organizujú kurzy tanca, motoriky a spevácky zbor. Aktivity sa konajú na úrovni susedstva a ich účastníci pochádzajú aj z iných škôl. Na kurzy prichádzajú rodiny z celého Ríma (napr. Nigérijčania, Filipínci, Bengálci). Možnosť pobytu a hier na dvore a v herni so špecializovanými pracovníkmi. V sobotu sa koná obľúbený kurz arabčiny pre rodiny z arabskej komunity, ktoré sa chcú učiť po taliansky, zatiaľ čo ich deti sa učia po arabsky. Je to však kurz otvorený pre široké okolie.
Vplyv	V súčasnosti je prihlásených 300 rodín; kurzov sa zúčastňuje približne 500 ľudí ročne.

Záver

Návrh pre podobne zmýšľajúce organizácie je prikladať väčší význam spoločným priestorom, byť viac prítomný v rámci svojho okolia a mať bohaté vybavenie. Kľúčovým faktorom je zabezpečiť odbornú prípravu a zvyšovanie kvalifikácie zamestnancov zapojených do aktivít.

Kontakt

ASSOCIAZIONE GENITORI SCUOLA DI DONATO, Rím, Taliansko
Webstránka: www.genitorididonato.it
Kontaktná osoba: Maura Zacchi

BAMBINI: DALLA PERIFERIA AL CENTRO

“Táto iniciatíva zosieťovala rodiny, vzdelávaciu komunitu a regióny v prospech detí od 0 do 6 rokov, a to vďaka podpore kvalitného verejno-súkromného partnerstva.” (Sara Funaro - členka mestského zastupiteľstva vo Florencii (región Toskánsko, IT) a členka komisie pre vzdelávanie, vzdelávacie politiky a budovanie škôl ANCI - Národného združenia talianskych obcí.

Cielové skupiny	Zraniteľné deti od 0 do 6 rokov a ich rodiny, konkrétne rodíčia samoživitelia.
Zameranie	Posilnenie dostupnosti služieb predškolského vzdelávania a starostlivosti pre zraniteľné deti a ich rodiny; odborný rozvoj zamestnancov VSRD; poskytovanie vysokokvalitných služieb a ich kalibrácia; komunitná starostlivosť.

Ciele	Cieľom projektu financovaného sociálnym podnikom Con I Bambini a realizovaného prostredníctvom verejno-súkromného partnerstva je vytvoriť a posilniť generatívne vzťahy prostredníctvom podpory spojenectva medzi rodinami a regiónom, ktoré sa považuje za základ skutočnej vzdelávacej komunity.
Metodika	Projekt zahŕňa realizáciu 10 rôznych aktivít, ktoré sa týkajú podpory materstva a rodičovstva, aktivácie experimentálnych služieb na zabezpečenie väčšej dostupnosti vzdelávacích služieb, zlepšenia vzdelávacích služieb prostredníctvom kvalifikácie pedagógov v rámci experimentálnych vzdelávacích kurzov, zapojenia rodín (nielen prostredníctvom ponuky experimentálnych služieb a informovanosti, ale aj prostredníctvom ponuky príležitostí na združovanie sa a socializáciu).
Vplyv	Do projektu je zapojených 67 zariadení predškolského vzdelávania a starostlivosti (30 pre deti vo veku 0 - 3 roky a 37 pre deti vo veku 3 - 6 rokov) z 20 malých, stredných a veľkých miest, z 8 rôznych talianskych regiónov. V zapojených zariadeniach predškolskej výchovy bolo navrhnutých 10 rôznych služieb s cieľom rozšíriť možnosti cieľených a inovatívnych intervencií určených pre približne 1 500 detí, 380 rodičov (konkrétne matiek) a región.

Záver

Verejno-súkromné partnerstvo a zapojenie rôznych regionálnych aktérov (od rodín po súkromné subjekty a verejné orgány) predstavujú pridanú hodnotu tejto iniciatívy. Dôkladné priebežné a následné monitorovanie jej účinnosti a významu umožnilo kalibrovať, posilniť a rozšíriť vplyv navrhovaných služieb, čo prispelo k vytvoreniu pevného základu pre jej udržateľnosť a potenciál ďalšieho rozšírenia so budúcnosťou. V súčasnosti konzorcium hľadá najmä ďalšie finančné prostriedky na udržanie činnosti v priestore Neo-Mamme ("nové matky").

Kontakt

Con.Opera Social Coop, Florencia, Taliansko
Webstránka: <https://percorsiconibambini.it/bambinialcentro/scheda-progetto/>
Kontaktná osoba: Alfonso Dell'Orso, Manažér projektu
email: bambinidallaperiferiaalcentro@conopera.it

INŠPIRATÍVNA
PRAX Z INÝCH
KRAJÍN EURÓPY

BELGICKO

ELMER, BRUSEL - OPEN DOORS AND OPEN MINDS

Elmer ponúka vysokokvalitnú a dostupnú starostlivosť o deti z rôznych zraniteľných rodín. Navrhuje pritom možnosti odbornej prípravy a zamestnania pre rodičov a buduje pestrú pracovnú silu v oblasti starostlivosti o deti v ranom detstve, ktorá sa ujíma zodpovednosti za poskytované služby a pôsobí ako most s rodinami.

Cieľové skupiny	Deti vo veku 0 - 3,5 roka a ich rodičia rôzneho pôvodu (53 rôznych krajín pôvodu); učitelia a študenti pedagogiky rôzneho pôvodu (26 rôznych krajín pôvodu), ktorí hovoria viacerými jazykmi.
Zameranie	Dostupné a flexibilné služby VSRD vysokej pedagogickej kvality v 4 štvrtiach v Bruseli so zameraním na aktívny pluralizmus pri riešení rozmanitosti.

Ciele	Elmer, skupina centier starostlivosti o deti, ktoré fungujú v znevýhodnených oblastiach Bruselu, vznikla pred 25 rokmi ako projekt mimovládnej organizácie EVA, ktorá organizuje služby v susedstve a spája zamestnanosť a odbornú prípravu cieľových skupín so službami pre miestnu komunitu. V prípade organizácie Elmer ide o vysokokvalitnú a dostupnú starostlivosť o deti so zameraním na rodičov v ťažkej situácii, pričom jej cieľom je zároveň osloviť rodiny z rôzneho socio-kultúrneho, ako aj ekonomického prostredia. Hlavným dôvodom zriadenia týchto služieb bola snaha osloviť rodičov, ktorí plánovali dokončiť školskú dochádzku (odbornú prípravu), ale nemali prístup k starostlivosti o deti, rodičov, ktorí si náhle našli prácu, alebo rodičov v krízových situáciách. Elmer sa špecializuje na flexibilnú a krátkodobú starostlivosť o deti, na rozdiel od bežnejšej starostlivosti o deti pre rodiny zo strednej triedy.
Metodika	Elmer má štyri centrá v Bruseli. Oblasť budov z 19. stor. je známa tým, že ju obývajú rodiny v horšej SES. Všetky centrá majú spoločnú víziu a hodnoty, ktoré definujú ich každodennú prácu s rodinami a deťmi.

Metodika

Odborníčka na starostlivosť o deti to formuluje takto: "Som hrdá na našu pedagogickú víziu, radosť a experimentovanie detí je jej ústredným prvkom a dáva príležitosť znevýhodneným deťom. Pomáha im rozšíriť si skúsenosti, čo im môže pomôcť v neskoršom živote. Rodičia tu nachádzajú niečo ako druhú rodinu, rovnako ako ja".¹

Elmer poskytuje rodičom možnosť absolvovať odbornú prípravu ako opatrovatelia detí a nájsť si zamestnanie. Zamestnanci sa často regrutujú zo skupiny rodičov. "Učiteľia v príprave" absolvujú dvojročný program odbornej prípravy, aby sa stali kvalifikovanými pracovníkmi v oblasti starostlivosti o deti, pričom 1 deň v týždni absolvujú vyučovanie a ostatné dni pracujú. Niektorí pokračujú ďalej, získajú bakalársky titul a stanú sa zamestnancami, ktorí vedú ostatných spolupracovníkov. Tento program odbornej prípravy je úspešný, čo sa prejavuje aj na rozmanitosti tímu. Vďaka tejto kombinácii má spoločnosť Elmer zamestnancov hovoriacich množstvom jazykov rôzneho pôvodu. Rozmanitosť pomáha znižovať priepasť vo vzťahu k rodinám v ťažkých životných situáciách.

Zamestnanci spoločnosti Elmer sú angažovaní a proaktívni s jasným dôrazom na rešpektovanie rôznorodosti, v atmosfére bez posudzovania, ktorá posilňuje slobodnú výmenu názorov a spoluprácu medzi zamestnancami, rodičmi a okolím.

Na reprodukovanie tohto prístupu je potrebná podpora Ministerstva práce a sociálnej ekonomiky, ktoré poskytuje potrebné prostriedky na to, aby bolo možné rodičov skutočne zamestnať a dať im plat a ďalšie výhody, ktoré rodinám zaručia istý príjem.

Centrá Elmer používajú na hodnotenie Kruh kvality (PDCA). Interné hodnotenie je neustálou súčasťou ich práce. Hodnotenie sa robí formálne aj neformálne. Spoločnosť Elmer neustále hľadá spôsoby, ako sa zlepšovať. Do procesu sú zapojení rodičia, spolupracovníci a deti. Keďže deti sú malé (0-3,5 roka) a ich materinský jazyk je často iný ako "jazyk vyučovania", sleduje sa, ako sa deti cítia a zapájajú, čo sa využíva na formulovanie opatrení na vylepšenie situácie. Externé hodnotenie vykonáva štátna inšpekcia.

¹ Sharmahd, N., Peeters, J., Van Laere, K., Vonta, T., De Kimpe, C., Brajković, S., Contini, L., Giovannini, D., & Vanblaere, B. (2017). Transforming European ECEC services and schools into professional learning communities: drivers, barriers and ways forward NESSETII. Luxembourg, Publication Office of European Union . Doi 10 .2766/74332.

Vplyv

Elmer každoročne vypracúva správu, v ktorej veľkú úlohu zohrávajú výpovede rodičov a učiteľov. Rodičia zdôrazňujú, že sa cítia vítaní, rešpektovaní, podporovaní a motivovaní zúčastňovať sa na živote centra rôznymi spôsobmi. Niektorí tiež uvádzajú, že pobyt v centrách Elmer ich núti meniť postoj k centráм dennej starostlivosti. Učiteľov a vedúcich v centre vnímajú ako starostlivých, otvorených a kompetentných. Učitelia majú rovnaký pocit. Ich hlasy sú vypočuté a nápady zohľadňované.

Záver

Práca v rôznorodom tíme pre rôznorodých rodičov a deti je jedinečná a nesmierne obohacujúca. Každý deň si môžu osvojovať nové spôsoby nazerania na veci, nič nie je jediná pravda. Neustále hľadajú, premýšľajú a kladú si otázky.

Kontakt

Elmer vzw, Brusel, Belgicko
 Webstránka: www.elmer.be
 Kontaktná osoba: Anne Lambrechts, Riaditeľka
 email: anne.lambrechts@elmer.be

PRACOVNÍCI NA PODPORU RODINY

Pracovníci na podporu rodiny sú odborníkmi so skúsenosťami a sú významným zdrojom budovania dôvery a mostov medzi zraniteľnými rodinami a službami predškolského vzdelávania a starostlivosti a prinášajú nové perspektívy a otvorenosť voči rozmanitosti v organizáciách VSRD.

Cieľové skupiny	Zraniteľné rodiny s deťmi od 0 do 3 rokov (žijúce v chudobe a/alebo z prostredia migrantov) a centrá predškolskej starostlivosti.
Zameranie	Podpora rodiny počas prvých 1000 dní života dieťaťa.

Ciele	Túto prax iniciovala a v súčasnosti stále vykonáva flámska agentúra Kind en Gezin, ktorá je poverená sociálnou starostlivosťou, verejným zdravím a rodinou. Začala ako pilotný projekt na základe nápadu zraniteľných matiek, ktoré využívali jej služby, ktoré žili v chudobe alebo migrovali. Myšlienkou bolo pozvať tieto matky k spolupráci s tímom odborníkov, ktorý sa stará o zraniteľné rodiny. Začalo sa s 10 matkami, ktoré boli vyškolené o tom, ako prekonať vlastnú situáciu a rozpoznať vylúčenie, aby mohli podporiť iné rodiny. Tieto matky, ktoré sa vďaka svojim skúsenostiam stali odborníčkami, podporovali učiteľky v materských školách v prístupe k rodičom, ukazovali im, ako sa rozprávať so zraniteľnými rodinami, a radili im. V tom čase predstavovali akýsi most medzi zamestnancami agentúry a rodinami.
Metodika	Pracovníci na podporu rodín podporujú rodiny z pozície skúsených expertov v oblastiach zraniteľnosti, chudoby a migrácie. Keďže patria k zraniteľným skupinám, ktoré agentúra podporuje, dokážu vnášať ich perspektívu do rodín, s ktorými pracujú, do svojho tímu, do práce s opatrovatelkami, sociálnymi pracovníkmi a do fungovania organizácie. Predstavujú tiež užitočný zdroj informácií pre tvorcov politik, ktorí sa zaoberajú potrebami zraniteľných skupín. Jeden z hlavných úspechov tejto praxe spočíva v tom, že v priebehu rokov sa prístup detských sestier, ktoré navštevujú rodiny, veľmi zmenil, viac sa otvorili voči rozmanitosti a potrebám rodín, dokážu ich viac počúvať, vnímať, ako sa rodiny cítia, čo pre nich znamená byť otcom a matkou atď. Prax rozšírila rozhľad mnohých ľudí.

Metodika

Odborníci, ktorí sa necítia komfortne pri práci so zraniteľnými rodinami, sa môžu obrátiť na pracovníkov podpory rodiny a pracovať v rodinách spolu. Prispôsobujú sa rytmu rodiny.

Je dôležité, aby pracovníci podpory rodiny ako skupina mali príležitosti na vzájomnú výmenu. Pracovníkom poskytujúcim podporu rodine, ktorí sa necítia dostatočne kompetentní, sa zvyčajne ponúkajú ďalšie školenia, aby sa mohli zamyslieť nad vlastnými postupmi a skúsenosťami a nad tým, ako ich môžu využiť v práci. Každý pracovník podpory rodiny prešiel túto cestu a vďaka nej je jeho práca hodnotná.

Táto prax sa realizuje už 25 rokov a uskutočnilo sa niekoľko hodnotení s cieľom zlepšiť poskytované služby a definovať postavenie pracovníka podpory rodiny. Ide o priebežné hodnotenie, a to nielen práce samotných pracovníkov podpory rodiny, ale aj ich práce v kombinácii s inými pracovníkmi agentúry. V minulosti sa vyskytli prípady, keď boli na túto prácu prijatí nesprávni ľudia. Preto teraz prebieha interné hodnotenie s cieľom dohodnúť s personálnym oddelením kritériá, ktoré sa majú použiť pri prijímaní nových pracovníkov na podporu rodiny, a lepšie objasniť ich funkciu v rámci agentúry.

Vplyv

V súčasnosti pracuje v organizácii Kind en Gezin 75 až 80 pracovníkov na podporu rodiny. Každý multidisciplinárny miestny tím má pracovníka na podporu rodiny (aspoň jedného, niekedy 3-4). Spočiatku boli pracovníci na podporu rodiny odborníkmi na základe vlastných skúseností s chudobou a boli prevažne belgickej národnosti alebo to boli interkultúrne mediátori pochádzajúci najmä z Maroka a Turecka. Spolu s rastúcou rozmanitosťou sa medzi nimi začínajú objavovať aj Chorváti, Čiernohorci, Taliani, Argentínčania a iné národnosti. Zamestnávame aj pracovníkov rómskeho pôvodu. Všetci majú osobné skúsenosti so sociálnym vylúčením.

Od roku 2004 sa odborníci na základe skúseností s chudobou spojili s interkultúrnymi mediátormi a vytvorili pozíciu "pracovníkov na podporu rodiny", ktorí nadväzujú kontakty s rodinami, s podporovateľmi rodín a v rámci organizácie.

Ich funkcia sa časom menila. Na začiatku pracovali v tandeme so zdravotnými sestrami. Teraz získali rovnocenné postavenie v multidisciplinárnych tímoch a sú vo svojej práci nezávislejší, takže môžu samostatne sledovať rodiny.

V posledných rokoch bol každej rodine na obdobie 3 rokov pridelený "spoločník", ktorý sa rodine venuje a podporuje ju.

Vplyv

Sprievodcom môže byť aj pracovník pre podporu rodiny. V priemere má miestny tím v regióne približne 1000 novonarodených detí, ktoré podporuje po dobu 3 rokov. Pracovníci na podporu rodiny pracujú priamo s rodinou a zastávajú úlohu poradcu v oblasti chudoby a migrácie pre kolegov, ktorí na rodiny dohliadajú. Vďaka tejto praxi sa rodiny a deti cítia lepšie pochopené a nie odsudzované, pretože je pre ne jednoduchšie vybudovať si dôveru s pracovníkom podpory rodiny, ktorý rozumie ich situácii. Takto sa buduje dôvera medzi organizáciou Kind et Gezin (ktorá je v prípade niektorých zraniteľných rodín vnímaná s nedôverou kvôli jej kontrolnej a preventívnej úlohe týkajúcej sa zneužívania detí) a rodinami. Rodiny si začínú stotožňovať pracovníkov podporujúcich rodinu s agentúrou Kind et Gezin, a tak viac dôverujú službám, ktoré poskytuje.

Záver

Existuje už veľa organizácií, ktoré pracujú s odborníkmi so skúsenosťou (ľudia z cieľových skupín) a otázka participácie je dôležitá. "Myslím si však, že postavenie pracovníka pre podporu rodiny ako člena tímu, ktorý je najatý a platený za svoju prácu rovnako ako ostatní členovia tímu, je veľmi dôležité".

Ak je vašim cieľom zapojiť ľudí zo zraniteľných skupín, musíte im ponúknuť dobré pozície, pretože sú stále vo veľmi zraniteľnej situácii. Napríklad môžu byť z dôvodu svojej zraniteľnej situácie chorí častejšie a dlhšie ako iní ľudia. Preto je dôležité ponúknuť im dobrú pozíciu v organizácii a zorganizovať štrukturálnu podporu, na ktorú sa môžu spoľahnúť. To znamená prijať rozmanitosť v širšom zmysle slova, prijať ľudí v zraniteľných situáciách tým, že im ponúkne možnosť podieľať sa na zmene a byť jej aktérmi a zároveň cítiť, že je o nich postarané.

Z týchto dôvodov sú v agentúre Kind et Gezin pracovníci na podporu rodiny zamestnaní na plný pracovný pomer a majú okolo seba sieť odborníkov, ktorí si ich prácu nasmierne vážia.

Kontakt

Kind en Gezin (Child and Family), Belgicko
 Webstránka: <https://www.kindengezin.be/over-kind-en-gezin/organogram/lokale-teams/default.jsp>
 Kontaktná osoba: Kathy Jacobs, Policy Officer
 email: kathy.jacobs@kindengezin.be

SUSESTVÁ AKO ZRKADLÁ NA VYTVÁRANIE SLUŽIEB PODPORUJÚCICH ROZMANITOSŤ

Inovatívna prax: Inovatívne spôsoby podpory, začlenenia a implementácie rozmanitosti v miestnych zariadeniach predškolskej výchovy a vzdelávania - interdisciplinárny prístup v lokalite.

Cieľové skupiny	Všetci: deti, rodičia, odborníci, komunity.
Zameranie	Prístup k celému susedstvu. Nové možnosti v predškolskom vzdelávaní a výchove.

Ciele

Program bol zavedený pred dvoma rokmi mestom Gent s finančnou podporou Nadácie kráľa Baudouina a Európskych sociálnych fondov (ESF).

Hlavnou myšlienkou programu je sprístupniť predškolské vzdelávanie a starostlivosť pre všetkých a premeniť zariadenia VSRD na miesta, kde je miestna komunita vítaná a oceňovaná.

Mestský úrad v Gente začal s analýzou situácie vo svojich 25 štvrtiach, pričom sa zamyslel nad existujúcou dostupnosťou a inkluzívnosťou a snažil sa nájsť riešenia na rozvoj väčšieho rešpektu a pozornosti k rozmanitosti. Zameral sa na štvrte ako na zrkadlo, do ktorého sa treba pozrieť, a ako na potenciálneho spojenca, v ktorom môžu ľudia, ktorí tam žijú, konať pozitívne v oblasti rozmanitosti.

Na dosiahnutie rozmanitosti určil komunitu ako kľúčové kritérium v systéme VSRD. Vytvoril kompetentný systém, v ktorom sa zohľadnili štyri úrovne: deti, rodičia, tímy a okolie. Systém istým spôsobom odráža komunitu, ktorú chce osloviť a ktorej chce slúžiť.

Program sa realizuje na miestnej úrovni, pričom kľúčovým prvkom prístupu je prostredie vybraného susedstva. Obec Gent premenila miestne centrá predškolskej výchovy na otvorené zariadenia, ktoré sú kedykoľvek počas dňa prístupné susedskej komunite. To znamená, že dostupní sú aj pracovníci starostlivosti o deti.

Vďaka projektu ESF sa ľuďom, ktorí vstúpia do centra predškolskej výchovy a mohli by sa zaujímať o prácu, ponúka možnosť pripojiť sa k tímu, získať finančnú podporu a zažiť skúsenosť rodiča a zároveň študenta.

Ciele	Tento inovatívny spôsob nazerania na rodičov ako na potenciálnych spolupracovníkov je zmenou paradigmy a vytvára šance pre segregované skupiny, aby vstúpili do pracovného procesu veľmi podporným spôsobom a aby sa zariadenia predškolskej výchovy a vzdelávania stali zrkadlom prostredia, v ktorom sa nachádzajú. Vďaka podpore, ktorú poskytuje Nadácia kráľa Baudoina, rodičia, ktorí sa zapoja do vzdelávacieho programu, získavajú dodatočnú finančnú podporu (zápis je bezplatný, študijné materiály sú zadarmo, poplatky za starostlivosť o dieťa sú im odpustené, sociálne dávky a status zamestnanca im zostávajú zachované) a mentoring. Podporou rodičov pri vstupe do tohto povolania sú poverení vyškolení a plne kvalifikovaní pracovníci v oblasti starostlivosti o deti. Mentori sú tréneri a poradcovia, ktorí pomáhajú rodičom preorganizovať ich život a domácnosť a vytvárajú pre nich príležitosti na štúdium a získanie zamestnania.
Vplyv	Program zatiaľ priniesol výhody pre zapojené rodiny (viac pracovných príležitostí, začlenenie a vyššia miera zodpovednosti atď.), ako aj pre komunitu v susedstve. U detí podporil silný pocit spolupatričnosti. Rodičia, ktorí sa zúčastňujú na programe, sa stávajú aktívnymi protagonistami v centrách predškolskej výchovy a vzdelávania, čo podporuje vzájomný rešpekt medzi nimi a odborníkmi, ktorí v centrách pracujú. Deti zažívajú túto spoluprácu, komunitné porozumenie a väzby a cítia, že patria do spoločenstva ľudí, ktorým na nich záleží. Následne sa zaznamenala zvýšená účasť detí na predškolskom vzdelávaní a výchove, a to tak kvantitatívna, ako aj kvalitatívna. Zariadenia VSRD zapojené do programu vyzerajú ako miesta, kde je možné zmeniť svet. Program bol hodnotený. Niektorí rodičia z programu vypadli, ale stále majú možnosť učiť sa. Niektorí z nich sa rozhodli absolvovať alternatívne vzdelávanie. Aj keď to mohlo trvať dlhšie, pretože prispôbiť sa systematizovanému svetu nemusí byť pre niektorých ľudí jednoduché, projekt priniesol výsledky. Je to najmä vďaka brilantnému a nepretržitému koučingu, ktorý sa v rámci neho realizoval.

Vplyv

Základom sú interdisciplinárne prístupy vychádzajúce z konkrétnej lokality. Aby bolo VSRD skutočne rozmanité, treba sa pozrieť na to, čo existuje v jeho okolí a zrkadliť to. Keď otvorené, inkluzívne a prístupné predškolské vzdelávanie a starostlivosť nie sú riešením, je potrebné pochopiť, ako môžeme podporiť rodiny. Kľúčové je rozvíjať spôsoby spolupráce so všetkými miestnymi aktérmi v susedstve. Prináša to aj zábavu, pretože sa zhromažďujú skupiny ľudí z rôznych organizácií, ktoré by inak neboli prepojené. Rozmanitosť v oblasti VSRD znamená spoluprácu s miestnou komunitou, jej zapojenie a vytváranie prepojení medzi rôznymi službami (bežná práca a medzisektorová spolupráca). Aj keď sa to občas javí ako veľmi namáhavé, rozmanitosť robí veci jednoduchšími, zábavnejšími, prosperujúcejšími a organizácie VSRD silnejšími.

Kontakt

Mesto Gent, Flámsko, Belgicko
Webstránka: <https://stad.gent/en>
Kontaktná osoba: Lieve De Bosscher, Riaditeľ odboru starostlivosti o deti mesta Gent
email: lieve.debosscher@stad.gent

CHORVÁTSKO

ODBORNÉ VZDELÁVACIE KOMUNITY PRE KVALITU A ROZMANITOSŤ

Zmena prevládajúceho chápania profesijného rozvoja a odbornej prípravy zameraním sa na vzájomné učenie sa prostredníctvom dialógu, individuálnych a skupinových reflexií a kladenia kritických otázok týkajúcich sa rozmanitosti a rovnosti v predškolskom vzdelávaní a výchove.

Cieľové skupiny	Pedagógovia, celý sektor VSRD.
Zameranie	Inovatívna prax: Priebežný profesijný rozvoj - Zlepšovanie rovnosti v rámci rozmanitosti v oblasti VSRD prostredníctvom demokratickej formy profesijného rozvoja a učenia sa s kolegami a od kolegov.

Ciele	Hlavné ciele sú: ■ Podporovať reflexívne vyučovanie a prácu s deťmi. ■ Podporiť skupinovú reflexiu pedagógov s cieľom hlboko a kriticky pochopiť rozmanitosť a rovnosť a možnosti jej zlepšenia v praxi predškolského vzdelávania a starostlivosti. ■ Pedagógovia v oblasti VSRD sú povzbudzovaní k zlepšovaniu svojej praxe a k zavádzaniu postupov, ktoré sú inovatívne.
Metodika	Spojenie pedagógov do tímov samo osebe nezaručuje, že sa stanú profesionálnou učiacou sa komunitou (PLC). Aby sa tak stalo, pedagógovia by mali mať spoločné presvedčenia a postoje, vysokú úroveň dôvery v otvorenú komunikáciu, rešpekt k ľuďom, rôznym pohľadom a názorom a ochotu zapojiť sa. Okrem toho je potrebné, aby zdieľali presvedčenie, že majú autoritu a moc prijímať dôležité rozhodnutia a vytvárať zmeny. Otvorená akadémia Step by Step (OA SbS) v Chorvátsku vytvorila PLC pedagogických pracovníkov na základných a materských školách. OA SbS vyškolila viac ako sto facilitátorov, odborníkov z materských a základných škôl, ktorí potom organizovali PLC vo svojich školách a materských školách.

Metodika

Existujúce formy možností profesijného rozvoja pedagógov v Chorvátsku sa transformovali na PLC tím, že sa viac zamerali na silné stránky pedagógov, ich spoluprácu, spoločnú víziu a reflexiu. Rámec na diskusiu o kvalite a priestor na zlepšovanie postupov poskytujú Zásady kvality Medzinárodnej asociácie Krok za krokom (ISSA) "Kompetentní pedagógovia 21. storočia".

OA SbS koordinovala realizáciu PLC. Stretnutia PLC sa organizujú minimálne raz mesačne so stabilnou skupinou pedagógov a trvajú približne dve hodiny. Počas stretnutí členovia PLC používajú dokument "Kompetentní pedagógovia 21. storočia" ako podnet na rozhovory, ktorých cieľom je rozvíjať spoločné chápanie kvalitnej praxe v oblasti predškolskej výchovy a vzdelávania. Na každom stretnutí členovia PLC plánujú ďalšie kroky vo svojej praxi. Tieto kroky prezentuje každý člen počas ďalšieho stretnutia, zatiaľ čo ostatní žiadajú o dodatočné vysvetlenie a kladú mu otázky. Stretnutia PLC umožňujú pedagógom budovať svoju prax na základe kritického myslenia a vzájomného učenia sa.

PLC umožňujú pedagógom nahradiť rutinné vyučovanie reflexívnym vyučovaním, ktoré je potrebné pre inkluzívny prístup k rozmanitosti. Rutinná prax alebo rutinné vyučovanie je vedené predovšetkým impulzívnymi reakciami, tradíciami a autoritami. To znamená, že pedagógovia sa snažia riešiť problémy alebo pracovať s deťmi na základe "kolektívneho kódu" ("Takto to robíme MY"). Naproti tomu pri reflexívnom vyučovaní pedagóg aktívne, vytrvalo a pozorne reflektuje každé presvedčenie alebo postup, rozpoznáva spravodlivý a férový prístup vo vlastnej triede alebo na úrovni inštitúcie či politiky a reaguje naň.

Okrem toho pri zapojení do PLC pedagógovia rozvíjajú zručnosti a vedomosti, ktoré sú kľúčové pre prácu v otázkach rozmanitosti, rovnosti a sociálnej spravodlivosti. Účasť v PLC posilňuje postavenie pedagógov, ktorí sa môžu rozprávať s deťmi, rodičmi, rodinami a komunitami a byť vzorom hodnôt, ktoré chcú naučiť ostatných. Rozvíjajú demokratické hodnoty, ako je rovnosť, rešpekt voči rozmanitosti a právo na účasť; učia sa, ako pracovať s ostatnými rešpektujúcim spôsobom; cítia sa oprávnení stať sa aktérmi zmeny a vystúpiť z tradičnej úlohy pedagóga (obhajujú marginalizované a vylúčené deti a dávajú im priestor); rozvíjajú a uplatňujú kultúru načúvania, oceňujú otázky a kritickú reflexiu. To umožňuje skúmať rôzne hodnoty a perspektívy; a učia sa hodnotiť rôznych pohľadov.

Vplyv	Od roku 2012 OA SbS vyškolila viac ako 150 lídrov PLC, ktorí oslovili viac ako 750 odborníkov/učiteľov (napríklad v predškolských zariadeniach, základných školách, učiteľov, psychologov a pedagogických koučov). Väčšina z nich sa tomuto druhu práce venuje aj v súčasnosti. Interné hodnotenie ukázalo, že podľa predškolských učiteľov (správa NESET II): ■ PLC majú pozitívny vplyv na duševnú pohodu detí a ich učenie tým, že zlepšujú kompetencie pedagógov. Dochádza k tomu budovaním spoločného chápania kvalitnej praxe, výmenou názorov, reflexiou a zlepšovaním každodennej praxe. ■ PLC pozitívne ovplyvňujú motiváciu učiteľov tým, že im poskytujú autonómiu pri plánovaní vlastného profesijného rozvoja, čo im umožňuje zavádzať zmeny do vlastnej praxe, zlepšuje ich vnímanie vlastných kompetencií a ich sebahodnotenie. ■ majú pozitívny vplyv na inštitucionálnu (predškolskú/školskú) úroveň tým, že zlepšujú atmosféru v inštitúcii a budujú spoločnú víziu kvality a jednoty.
Záver	Podpora pozitívnej rozmanitosti služieb je kľúčovou hodnotou tejto organizácie. Presvedčenie, že neexistuje kvalita bez rovnosti, im umožňuje obhajovať každé dieťa. Na rozvoj PLC a na skutočné zažívanie zmien v praxi je potrebný čas. Pozitívny vplyv je viditeľný a udržateľný po niekoľkých rokoch implementácie PLC. Na zabezpečenie zlepšenia kvality sú potrebné aspoň dva až tri roky.
Kontakt	Open Academy Step by Step, Zagreb, Chorvátsko Webstránka: www.korakpokorak.hr Kontaktná osoba: Sanja Brajković, Riaditeľka email: sanja@korakpokorak.hr

HLADKÝ PRECHOD RÓMSKÝCH DETÍ DO ZÁKLADNEJ ŠKOLY

Poskytovanie príležitostí rómskym deťom na hladší prechod do základného vzdelávania a do predškolskej výchovy a vzdelávania. Rok pred nástupom do základnej školy sa deti pripravujú na školskú dochádzku.

Cieľové skupiny	Rómske a chorvátske deti, šesť rokov, rok pred nástupom na základnú školu.
Zameranie	Inovatívna prax: Rok pred začiatkom školskej dochádzky bezplatný prípravný program organizovaný obcou.

Ciele	Podľa zákona by obce v Chorvátsku mali organizovať predškolský program jeden rok pred začiatkom povinnej školskej dochádzky. Mali by ho organizovať na základných školách a mobilizovať predovšetkým deti zo zraniteľných a vylúčených skupín, aby sa zúčastnili na programe, naučili sa jazyk a získali vedomosti a zručnosti potrebné na školskú dochádzku. Obce však nemajú túto povinnosť a deti sa tohto programu nemusia zúčastňovať. V obci Orehovica sa okrem uvedených cieľov kladie dôraz najmä na podporu začleňovania všetkých detí, pôsobenie proti diskriminácii a presadzovanie nediskriminácie, pričom sa podporuje sociálna súdržnosť a prevencia sociálnej marginalizácie rómskej komunity. Cieľ programu vyplýva z koncepcie humanistického rozvoja a Národnej stratégie integrácie Rómov, ktorými sú zabezpečenie rovnakých príležitostí pre rómske deti vo vzdelávaní a podpora sociálnej integrácie Rómov pri rešpektovaní práv menšín a práva na rovnosť.
Metodika	V Chorvátsku sa na predškolskom vzdelávaní zúčastňuje veľmi malé percento rómskych detí, a tak nemajú možnosť pripraviť sa na školskú dochádzku a spoznať svojich chorvátskych rovesníkov. Rozdiel vo výsledkoch medzi rómskymi a nerómskymi deťmi je od začiatku značný a postupom času sa zväčšuje.

Metodika

S cieľom podporiť rómske deti a odstrániť túto priepasť zaviedlo ministerstvo školstva pre obce možnosť organizovať predškolské programy, a to rok pred nástupom do školy.

V Základnej škole Orehovica by však toto opatrenie samo o sebe neprinieslo očakávané výsledky, ak by sa k inklúzii a príprave detí nepristupovalo rešpektujúcim a dobrým spôsobom.

Vo svojej práci sa zameriavajú na kvalitu praxe a mobilizáciu miestnej komunity. Úzko spolupracujú s miestnymi mimovládными organizáciami a miestnymi a samosprávami. Realizácia programu je úzko prepojená aj s ďalšími aktivitami v miestnej komunite, napr. cenami Toy for Inclusion Play Hubs, workshopmi s rodičmi a rôznymi inými aktivitami.

Vďaka vysokej kvalite programu sa im podarilo získať do svojej skupiny chorvátske deti zo súkromných materských škôl, takže tento program realizujú v zmiešaných skupinách rómskych a chorvátskych detí. Týmto spôsobom sa poskytuje pridaná hodnota a zvýšila sa efektívnosť práce.

V súlade s Národným programom pre Rómov a Akčným plánom Dekády začleňovania Rómov pre Međimurskú župu sa od roku 2005 príležitostne realizuje predškolský program a od roku 2010 sa realizuje 5,5-hodinový program počas celého školského roka. Je financovaný Ministerstvom školstva a vedy a Međimurskou župou a pre všetkých účastníkov je bezplatný.

Žiaľ, ide o program projektového typu (od septembra do júna), takže nie je zabezpečená kontinuita pre zamestnaných pedagógov. V projekte nepracujú žiadni rómski asistenti, ale v spolupráci so základnou školou pravidelne podporujú našu prácu v materskej škole dvaja rómski asistenti. Aby sme mohli deťom pomáhať pri učení chorvátskeho jazyka, vychovávateľia sa naučili základy badašského jazyka, ktorý je pre deti veľmi dôležitý.

Hoci zapojenie rómskych rodičov do aktivít nie je vo finančnom pláne, pracujú a spolupracujú s nimi, pretože ich zapojenie je pre proces začleňovania Rómov kľúčové. Program sa neustále zlepšuje, ale zmeny by mali byť rýchlejšie.

Vplyv

Ministerstvo školstva a vedy, Međimurská župa a školy priebežne monitorujú údaje o vzdelávaní Rómov a za posledných desať rokov vykazujú veľký pokrok. Rómski a chorvátski rodičia vyjadrujú veľkú spokojnosť s programom a sú spokojní s integračným prístupom.

Vplyv	Žiaľ, pri integračnom prístupe narážajú na administratívne prekážky, pretože štatistiky si vyžadujú samostatné údaje, ktoré sa neskôr neodborne interpretujú. Už niekoľko rokov sú všetky šesťročné rómske deti (približne tridsať detí ročne) zaradené do predškolského programu. V samotnom programe je viditeľný pokrok a deti ľahšie zvládajú učivo z prvého ročníka. Najpresnejším ukazovateľom je počet rómskych detí zapísaných na stredné školy. Viac ako 80 % ich rómskych žiakov sa po ôsmom ročníku hlási na stredné školy.
Záver	Zaradenie rómskych detí do kvalitných predškolských programov je najúčinnější spôsob ich začlenenia do vzdelávacieho systému. Dieťa by malo byť v predškolskom zariadení aspoň tri roky pred nástupom do školy, ale v praxi to tak nie je. Aj keď má kraj o to záujem, národná úroveň politiky na to nereaguje. Zapojenie rodičov a komunity je veľmi dôležité, mali by sa navrhnúť programy pre rodičov, ako aj zabezpečiť kontinuita - udržateľnosť všetkých programov aspoň na niekoľko rokov.
Kontakt	ZŠ Orehovica, Medjimurje, Chorvátsko

NEMECKO

PREKLENUTIE ROZMANITOSTI: PROGRAM PRE DETI V RANOM VEKU

“Preklenutie rozmanitosti” je oficiálny program predškolskej výchovy v Berlíne, ktorý slúži približne 175 000 deťom vo veku od 1 do 6 rokov (približne 45 000 detí nehovorí doma po nemecky).

Cielové skupiny	Všetky deti vrátane detí z prostredia migrantov a utečencov, detí so špeciálnymi potrebami); rodičia; učitelia/školytelia; vedúci pracovníci predškolského vzdelávania a starostlivosti, odborníci na rozmanitosť, politickí aktéri.
Zameranie	Vzdelávacia a organizačná politika/normy (tu: požiadavky na kvalitu vzdelávacej praxe); vzdelávanie zamestnancov: počiatočné aj ďalšie vzdelávanie; je záväzné pre všetky centrá predškolskej výchovy v Berlíne (približne 2700 v roku 2021).

Ciele	V roku 2003 ho vytvorilo Ministerstvo školstva v Berlíne a v roku 2004 sa stal oficiálnym programom pre deti v ranom veku. V roku 2014 bol aktualizovaný a bolo posilnené jeho zameranie na vzdelávanie v oblasti rozmanitosti. Pred rokom 2004 neexistoval žiadny záväzný štátny program predškolskej výchovy a vzdelávania pre celé mesto, ktoré sa navyše ešte stále muselo vyrovnávať s takmer 45 rokmi rozdelenia územia do dvoch častí s veľmi odlišnými politickými systémami. Zatiaľ čo v západnej časti mesta sa rozmanitosť venovala určitá pozornosť, vo východnej časti bol tento aspekt zväčša zanedbaný. Ciele: ■ Poskytnúť spoločný vzdelávací a koncepčný rámec pre predškolskú výchovu v Berlíne ■ Poskytnúť všetkým malým deťom navštevujúcim služby predškolskej starostlivosti rovnaké a spravodlivé príležitosti na učenie, skúmanie a socializáciu s rovesníkmi. ■ Stanoviť požiadavky na kvalitu pre odborníkov (2020 približne 28 800 plných pracovných úväzkov) na vykonávanie interného a externého hodnotenia.

Metodika

Ako sa realizuje prax/služba/prístup? Program sa realizuje prostredníctvom berlínskeho Rámca pre kvalitu v ranom veku, ktorý zaväzuje každé centrum pravidelne vykonávať interné hodnotenie, ako aj externé hodnotenie raz za päť rokov. Rámec bol zavedený v roku 2006 a odvtedy sa intenzívne uplatňuje. Dodržiavanie Rámca kvality monitoruje a hodnotí Berlínsky inštitút pre kvalitu v ranom detstve (BeKi).

Na akej úrovni sa implementuje? Regionálnej, t. j. na úrovni Berlína; každá zo 16 spolkových krajín je zodpovedná za vlastnú predškolskú výchovu a vzdelávanie.

Aké opatrenia boli prijaté? Neexistujú žiadne samostatné služby pre migrantov/utečencov alebo deti z iných zraniteľných komunít. V prípade detí utečencov, hneď ako rodičia získajú štatút utečenca, sú deti zaradené do bežnej štruktúry poskytovaných služieb. V čase keď sa ich status vyjasňoval, mimovládne organizácie a zákonné služby starostlivosti o deti ponúkali tzv. odrazové programy na zabezpečenie bezpečnosti a služieb predškolskej výchovy a vzdelávania.

Aké sú hlavné silné stránky, výzvy a možné obmedzenia? **SILNÉ STRÁNKY:** žiadne špeciálne služby pre "špeciálne" skupiny; týka sa to detí z rôznych jazykových a kultúrnych komunít; inkluzívne vzdelávanie detí so špeciálnymi potrebami v bežnej štruktúre služieb; existuje však približne 100 miest pre ťažko postihnuté deti, ktoré potrebujú starostlivosť na špecializovaných oddeleniach.

VÝZVY/OBMEDZENIA: V rokoch 2011 až 2020 bolo vytvorených približne 50 500 nových miest. Podľa prognózy z októbra 2020 bude do roku 2026 potrebných ďalších 26 000 miest. Nedostatok miest je napriek masívnym finančným investíciám pravidelným javom posledných piatich rokov.

Aké sú kľúčové faktory úspechu, zdroje a požiadavky? Program je súčasťou štruktúry zákonných služieb. Je potrebná politická a administratívna vôľa, aby sa poskytovali inkluzívne a rešpektujúce služby pre všetky deti žijúce v komunite.

Vplyv

V súčasnosti je potrebné zabezpečiť, aby sa v oblasti sociálnej starostlivosti o deti a mládež, ktorá je v štádiu riešenia, nachádzalo viacero opatrení, ktoré by mohli mať pozitívny vplyv na deti a mládež: Podľa Rámca kvality sú tímy povinné raz alebo dvakrát ročne vykonávať interné hodnotenia aj za účasti rodičov. Všetky certifikované prístupy k externému hodnoteniu sa musia konzultovať s rodičmi buď prostredníctvom fokusových skupín, rozhovorov, alebo dotazníkov. Od roku 2021 sa zohľadňuje aj perspektíva detí. Tento aspekt je v skúšobnom období očakáva sa, že od roku 2026 sa stane povinným. Materiály na vykonávanie interných hodnotení sú k dispozícii v angličtine na stránke https://beki-qualitaet.de/images/beki/Materialien_IE/Englische_Version/engl_internal-evaluation_Bridging_Diversity_web_version_sept_2020.pdf. Aké sú hlavné výstupy a výsledky? Systém, pomocou ktorého sa kvalita neustále rozvíja a monitoruje; zmeny v systéme (viac detí mladších ako tri roky, meniace sa zloženie detí, viac detí utečenecov atď. Program využilo od roku 2004 približne 500 000 detí a na jeho základe bolo vyškolených viac ako 50 000 odborníkov.

Ako sa meria a zabezpečuje kvalita?

Prostredníctvom interného a externého hodnotenia a súhrnných správ BeKi: https://beki-qualitaet.de/images/beki/Materialien_EE/BeKi-Gesamtbericht-zur-externen-Evaluation-1.-Zyklus-2010-2015_Web.pdf (len v nemčine).

Záver

Program pre deti v ranom veku bez pozitívneho pohľadu na rozmanitosť je nemysliteľný. Cesta k službám pozitívnym z hľadiska rozmanitosti môže byť dlhá, ale stojí za to na ňu vykročiť. Do procesu je potrebné aktívnejšie zapojiť pedagogické fakulty na vysokých školách.

Kontakt

The Berlin Institute for Quality in the Early Years (BeKi) at the International Academy Berlin for innovative Pedagogy, Psychology and Economics gGmbH (INA), Berlin, Germany

Webstránka: www.beki-qualitaet.de

Kontaktná osoba: Henriette Heimgaertner, Bývalá riaditeľka (do roku 2020) (BeKi)

email: heimgaertner@ina-fu.org

PORTUGALSKO

EMO ACTION PROJECT

Projekt EmoAction získal národnú cenu inštitúcie BPI Infância - Fundação La Caixa, ktorá mu poskytla finančnú podporu.

Cieľové skupiny	Deti (vo veku od 6 do 10 rokov); mládež (od 10 do 14 rokov); rodičia; učitelia; sociálni pracovníci, psychológovia, pracovníci s mládežou a ďalší spolupracovníci školy atď.); zainteresované strany.
Zameranie	Školenia o piatich pilieroch emocionálnej inteligencie pre deti, mládež, rodičov a zamestnancov škôl na podporu sebaregulácie, adaptability a sociálno-emocionálnych kompetencií.

Ciele	V roku 2016 projekt iniciovala Psientifica s deťmi na základnej škole. Hlavným cieľom bolo rozvíjať sociálno-emocionálne kompetencie detí a mládeže prostredníctvom podpory sebauvedomovania, sebakontroly, motivácie, empatie a sociálnych kompetencií v neformálnom vzdelávaní. Aké opatrenia boli prijaté? Na prípravu intervencie sa využívajú finančné prostriedky z ceny a obec prispieva ďalšími finančnými prostriedkami na podporu odborných zamestnancov. Aké sú hlavné silné stránky, výzvy a potenciálne obmedzenia služby/prístupu? Je veľmi jednoduché túto intervenciu zopakovať, pretože jediné, čo je na to potrebné, je vyškoliť odborných zamestnancov a učiteľov v škole. Aké sú kľúčové faktory úspechu, zdroje a požiadavky potrebné na replikovanie tejto služby/postupu v iných organizáciách? Intervencia je už pripravená (všetky príručky, aktivity a potrebné zdroje), takže, ako už bolo povedané, potrebujú len vyškoliť zamestnancov (neformálne vzdelávanie a aktivity v príručke).

Vplyv

Program sa stále realizuje, takže tieto údaje zatiaľ nie sú k dispozícii. Je však priamo určený 1192 osobám. Kvalita sa meria na základe vopred pripraveného hodnotenia vplyvu založeného na teórii zmeny (autori Peter Rossi, Carol Weiss, Michael Quinn Patton e Huey Chen). Výsledky hodnotenia budú k dispozícii do konca školského roka.

Záver

Program pokračuje podľa plánu a spätná väzba bude spracovaná do konca školského roka. Očakáva sa však zlepšenie sebavedomia, sebakontroly, motivácie, empatie a sociálnych kompetencií u detí, mládeže, rodičov a zamestnancov školy, čo umožní väčšiu sociálnu inklúziu a rozmanitosť.

Kontakt

Psientífica – Associação para a Promoção e Desenvolvimento Social; Águeda, Portugal
 Webstránka: www.psientifica.org
 Kontaktná osoba: Ana Isabel Moutas Ribeiro, Riaditeľka
 email: ana.moutas@psientifica.org

SLOVINSKO

VEREJNÁ MŠ RINGERAJA

Oceňovanie jedinečnosti každého dieťaťa a rodiny mimo sociálneho a kultúrneho prostredia.

Cieľové skupiny	Deti od 11 mesiacov do 6 rokov, rodiny, zamestnanci, vedenie.
Zameranie	Inovatívne praktiky.

Ciele

Verejná materská škola Ringaraja v obci Dobropolje v Slovinsku pôsobí pod verejnou vzdelávacou inštitúciou Osnovna Šola Dobropolje a prijíma deti od 11 mesiacov do 6 rokov. Podľa dostupných údajov je do materskej školy zapísaných/začlenených 94 % všetkých detí vo veku 3-6 rokov a 70 % všetkých detí vo veku 1-3 roky v rámci obce Dobropolje.

Rôznorodosť v materskej škole je zastúpená prostredníctvom detí, rodičov a odborníkov z rôznych sociálnych a kultúrnych prostredí. Rozmanitosť v materskej škole sa neobmedzuje len na sociálne a kultúrne zázemie, ale prekračuje túto všeobecnú definíciu a vo svojich programoch sa zaoberá, oceňuje a uznáva jedinečnosť každej rodiny tým, že buduje partnerstvo na základe hodnôt a presvedčení, ktoré si každý z nich do procesu prináša. Medzi množstvom nuáns rozmanitosti materská škola v minulých rokoch zvládla začlenenie rôznych typov rodín (neúplné rodiny, rozšírené rodiny, náhradné rodiny, kultúrne zmiešané rodiny atď.), detí utečencov a migrantov, rómskych detí, detí so špeciálnymi potrebami, detí ohrozených chudobou, viacjazyčných detí atď.

Vo svojej vízii sa materská škola zaväzuje poskytovať a umožňovať deťom pohodu a spolužitie s prírodou a v nej, podporovať tvorivosť, empatiu a rané učenie malých detí v podpornom, výchovnom a zaujímavom prostredí.

Metodika

Materská škola Ringaraja sa riadi národnými učebnými osnovami, ktoré sú základom ich práce. Flexibilita a otvorenosť národného kurikula umožňuje materským školám v Slovinsku prijímať prvky alternatívnych pedagogík a metód. Preto Materská škola Ringaraja začala už v roku 2009 uplatňovať metodiku Step by Step. V priebehu rokov si tento program úplne osvojila a v súčasnosti tvorí jadro jej práce.

Metodika	Zamestnanci materskej školy sledujú potreby detí a reagujú na ne tým, že identifikujú ich silné a slabé stránky a snažia sa profesionálne rásť prostredníctvom komplexných príležitostí na priebežný odborný rozvoj v rôznych oblastiach svojej práce. V posledných rokoch sa profesijný rozvoj zamestnancov materských škôl zameriaval na inklúziu, demokratické hodnoty a rešpektovanie rozmanitosti. Vďaka intenzívnemu/komplexnému priebežnému profesijnému rozvoju, monitorovaniu, profesionálnym učiacim sa komunitám, koučovaniu a supervízii materská škola ponúka vysokokvalitné programy. Materská škola je presvedčená, že vysokokvalitné programy možno poskytovať len prostredníctvom neustáleho odborného rastu, reflexie, hodnotenia, účasti a zapojenia všetkých relevantných aktérov. Vynikajúci príklad toho, ako sa zapájajú rôzne zainteresované strany, ktoré zohrávajú kľúčovú úlohu pri výchove, rozvoji a ranom vzdelávaní dieťaťa, ukazuje nedávna akcia, v rámci ktorej materská škola iniciovala proces plánovania dlhodobej stratégie a vízie materskej školy, do ktorého boli zapojení rodičia, učitelia, miestna komunita a odborníci z oblasti predškolskej výchovy.
Vplyv	Hodnotenie každodennej praxe, programov, prístupov, techník a nástrojov predstavuje základ plánovania v materskej škole Ringaraja. Počas priebežného profesijného rozvoja si odborní pracovníci v materskej škole osvojili zručnosti v hodnotení svojej praxe a stali sa kritickými kolegami-odborníkmi pre svojich kolegov. Prostredníctvom pozorovania, monitorovania a vzájomnej odbornej podpory a učenia materská škola hodnotí a reflektuje na svoje programy a prístupy s cieľom zlepšiť prax a dosiahnuť vysokokvalitné štandardy predškolského zariadenia, ktoré sa riadi zásadami demokratických hodnôt, rozmanitosti a inklúzie. Do procesu reflexie, hodnotenia a plánovania sú okrem odborníkov a expertov zapojení aj rodičia, rodiny a miestna komunita. Hlavným výsledkom rozmanitosti naklonenej pozitívnej praxi materskej školy Ringaraja je, že deti, rodičia a rodiny sa cítia ocenené, prijaté so všetkou svojou jedinečnosťou a dostávajú sa im potrebnej podpory a povzbudenie. Rôznorodosť v rámci materskej školy a každej skupiny zároveň umožňuje ostatným deťom spoznávať a vstupovať do interakcie s rôznymi jazykmi, kultúrami, obliekaním, zvykmi a vierou. Budujú tak inkluzívnu a demokratickú spoločnosť už od útleho veku.

Záver

Výhody služieb začleňujúcich rozmanitosť spočívajú v tom, že tím okolo dieťaťa rastie odborne aj osobnostne, čo prispieva k tomu, že každé dieťa a každá rodina môže vyjadriť svoje potreby, prispieť, zapojiť sa a participovať.

Tak ako odpovedala jej riaditeľka na otázku, ako by mala vyzerať materská škola začleňujúca rozmanitosť: "...presne ako tá naša! Otvorená, pozitívna, srdečná, rešpektujúca a inovatívna."

Kontakt

MŠ Ringaraja, Osnovna šola Dobrepolje

Webstránka: www.osdobrepolje.si/ringaraja/

Kontaktná osoba: Ms. Cvetka Košir, Riaditeľka MŠ

diversITY

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.